

5958

Wete kohal.

G.Engel.

@

255.

Wanemuise
näit. laava
✦ TARTUS. ✦

140

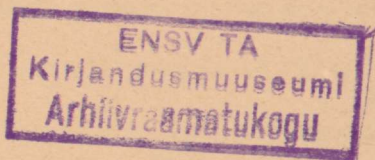
Eesti Üliõpilaste Seltsile
Wanemuise näitelawa poolt.

Wete kohal

Georg Engeli

draama 3. waatuses.

Täpikind: M. Kõnik.

76178

Wanemuise näitelawa
Mai kuu
1911.

Osaliised:

Õpetaja Holm, waimulik Steinloockis
meeme pääl.

Siewert, ametist tagandatud õpetaja
saälsamas.

Stine Kos, tüdruk külast.

Wana Rutshaw, köster } õpetajamaja
Wana mamsel Westphal } järelwaatajad.

Laeramehed.

Oleg: Olewik.

Kaks esimest waatust män-
givad õpetajamajas liiwasti-
kus. Wiimane waatus-kõrgemal
seiswas rannakirikus.

Esimene vaatus.

Õpetaja töötuba riikumõisas.
 Madal ruum tumedass muutu-
 nud männipeust. Ah näha kui-
 das palgid üksteise kõvale on pai-
 gutatud. Tagapool väljaviis uks.
 Ust lahti tehes paistab tükki liiva-
 nõmme ja tagapool kõrgemal, sind-
 likatusega armetu puusirik. Pare-
 mal pool ust madal aken, pahemal
 pool taga ärsklirum aknaga ja
 nahaga ületõmmatud pingiga.
 Aknad väikseruudulise traatsõrpu-
 ga ja lillelised kardinaad. - Pare-
 mas seinas uks, mis käski viib, siis
 espool lai raamaturiinul raama-
 tudega, mis laeni ulatab. Wastu
 paremas seinas usna es uks, mis
 korteri sisemistesse ruumidesse viib.

Krausjemaal tagapool isaisade sahvad, selle ees tugev laud ja nurgas viltu seatud lihtne püstklaver. - Pisseräi-
gu kohal taga ripub pilt, mis muu-
seit seadusetahtlilega kujutab. Lohva
kohal teine pilt: Kristus mere pääl
Peetrust päästes. Lava kohal ripub ro-
heline laelamp. Terve sisseaad on
lihtne, tugev, taares, talupojalik.

Esimene etendus.

Ahtu eel. - Aknast välja vaadates
kõttpime õõ. Olgedalt ja alaläpma-
ta pragiseb vihma vastu akent. Aeg-
ajalt tõuseb marutruul vastu maja,
et paistab nagu väriseksivad sei-
nad. - Apetaja Sivert pakib es lohva
juures, mitmesugust maja väämi
lahiseivasse käsikohvrisse. Ta on
kuivetanud mehike. Kiiurus. Wal-
ged juuksed lendavad tal sasis
pää ümber. Tema pikk must=kuul

näeb kaunis arvanateid välja
 Nägu on punane ja tema liigju-
 tused äkilised ja rabeledad. Fla-
 kemeta suu ümber mängib ala-
 tasa kavalrõõmus elutark nae-
 ratus. Ta on arvata 60. a. vana.

Õpetaja Liivert. [peatab pausimi-
 se juures ja vaatab ümber; siis at-
 sides] Na, kust sa siis oad? Kus on
 siis-? [hüüab] Mamsel! [selle pää-
 le kui vastust ei tule] Mamsel ^{Westphal}. [ra-
 putab pääd] Ei, mis see küll tänä
 on. - See arvanetud tuul! - Kas ta'nd
 küll tuleb. - No, oota [hakkab kraa-
 mimise juures oma ette laulma]:

" Küüd siis pean,
 Küüd siis pean
 Linnast lahkuma
 Lahkuma -
 ja sa mu neiu jääd

[Pahemalt pooll mamsel Westphal-]

- 50a. isik. Täis, ümarajune kaogu.
Lai, hääsüdamlane nägu, alles vä-
he hall]

Mamsel. [pääd läbi ukse sisse
pistes - kurvalt! Olga äpetaja härra -
-issake - kuulge ameti.

Liebert. Na, mida siis?

Mamsel. Issake - ma mõtlen ai-
nult, kuidas võite Te ameti nii-
moodi laulda, äpetajahärra - -
lla mõtlen ainult, kui Teie ka
mitte enam meie äpetajahärra
ei ole - kuidas võite Te ameti laul-
da niimoodi, selle kurja ilmaga

Liebert. Kas ma laulsin? Mul ei
ole aieti meeleolu nägu selle järel.

Mamsel. Kuulake ainult seda
tunult! [näitab välja! Just nägu
peaks maailm hurraka minema.

Liebert. Selle eest saab ta ennast
ilusasti hoidma. On selleks veel
liig noor.

Mamsel. [arusaamatutes] Kes? -
ellina?

Lievert. [hääsidaamiselt] Teie ka,
Westphalen-Teie ka! Teie alite ju ka
alles veel nii lapseastates - mis?
Ei, mina arvan maailma - ilu-
sat maailma. - See on äieti veel pal-
ju noorem kui Teie! mis? [nuuswat
tubakat] [Teie puhus lõunab waster
apent; kõik keirisel]

Mamsel. [käsa kokku pannes] Ah,
sa mine arm. - Pilgake aaga pääle,
õpetajahärra, pilgake aaga ühtepuh-
ku. - Kui nüüd jälle niisugune me-
täus tuleb, kui kümne aasta eest!
Just nii, kui see kord on meil kõik
see aeg põhja-hammiku-maru. -
La armas jumal! - Meie inimesed
oleme kõik nii patused!

Lievert. [waiseemalt] Ma ei pilka
mitte, Westphalen, selleks ei ole mulle
sün mitte enam nii äieti kodune

[lähel kohuri juurde] üteldge üht,
Westphalen, mul oli ameti iska ne-
li särki, ja nüüd on siin ainult
kaks?

Mamsel. [pahaseelt] Ellis? Palun
mõteldge iska uueidise järele, äpe-
taja härra. - Selle katmise, selle wät-
sin ma ju ammu puhastamise-
martsuss, üks on äpetaja härral sel-
jas ja teised kaks -

Lievert. [wähele] Ah siin! No
wät-asi on selgitatud. Enimene
peab korda pidama [Truusidamliiselt]
Eks ole, Westphalen, seda olen mina
nende 30. aasta sees teinud ameti iska
teinud?

Mamsel. [Maatub talle kaheldes otsa]
Noh, kuidas seda nüüd nimeta-
da, äpetaja härra!

Lievert. [tema ees] Ellis ma weel kü-
sida tahtsin; - ja [häbelin-piinlikult]
ma olen seda äieti wähe kaua hoole -

tusesse jätitud - mis? [ärkitselt] Kas
ma wõlgnen Teile veel midagi,
Westphalen?

Hamisel. [ama päle siitades]
Āpetaja hära - hära - mina - mi -
ärme sellest enam kõneleme.

Sierert. [kergendatult] See on ka kõi -
ge aigem, Westphalen, - See tähen -
dab, ma saadan Teile selle raha
veel kord. - Ma liian emeti saäl
teisepaol kusaqil mõnda ameti -
rest. Mis?

Hamisel. No muidugi āpetaja
hära.

Sierert. [alandlikult tasa] Kii, mõ -
nes trükikojas wähest.

Hamisel. See on küll wõimalik [all
kohisel meri kuuldaralt] Kuulge
ameti seda nett. Meie siin ülewel
elame ju julged, aga meri mässab,
naqju tahaks ta küta saäl all ühe -
korraga äranelda.

Pievert. [Kes arvab juurde on astu-
nud] Ja, ja, see ilus valge waht
sääb all! Kuidas ta kaawat, kui-
das ta muristab! - [pöörab ümber,
sis isearaeises toonis] Westphalen,
kui nüüd tõepoolest jälle niisu-
gune väike reetõus tuliks -
Mamsel. [ehmatanult] Olga
äpetaja härra -

Pievert. Ja tõuseks iska kõrgem-
le, üle küla -

Mamsel. [hirmutatult] Jätke ameti-
äpetaja härra - jätke ameti -

Pievert. Ja läöks siin kiriku pihuks
ja põrmuks ja maha, ja meid kõi-
ki -

Mamsel. [hõjab kõrvad kinni] Ei,
seda ei taha mina kuulda. - Se-
da ei pea mitte siina päale maad-
lima. - Teie teete patlu äpetaja
härra!

Pievert. [ei õige tema lähedal lõbu -

salt] Westphalen [jätal paoleli]
 Kas tahate muustufarad? [ulatal
talle taasi] Ma elin iseka miisu-
 gune lobus poiss- ma käisin da-
 ti Salomo jutlustaja järel, see tun-
 dis ka elu, - - Oida kui mina mi-
 suduse toreda naljaga oma ar-
 we siin ära lõpetada võiks, sest...
llamsel, Oh sa armas fumal-

Sievert, Waadake, kui niid mi-
 homme kõrgeamiliin konsistoriumi-
 nõuniku härra siia jõuaks- noort
 õpetaja-härrat ametisse seadma
 [tõukal käega ~~kuus~~ ohku] ja ei
 leidaks ei kirikut enam- ega ma-
 ja enam, ja noomituse saajat enam,
 ja härrat ameti-järehtlejat enam
 enam-

llamsel, [äritatult] Õpetaja härra,
 Teie olete oma annetuse juures ai-
 nurksi ise süüdi-

Sievert, [hää meelega edasi jätus-

tades! Ja terve koguduse ära upu —
 nud - Teie müüduki ka, mamsli-
 xene, kõik oma vana hingeparja-
 sele järele läinud - [hingetult] See
 nali, Westphalen, see nali - see oleks
 nagu atsekshene vastus armalt
 jumalalt eneselt, nagu tahaks
 ta ütelda: „Teie lambapääd, kas
 Te siis ei mäinud, et kari ja karja-
 ne üksteise väärilised olivad?
 Minna viskasin nad nüüd kõik
 ühte patta; taäl on nende paras
 pair, ja laske nad sinna jääda.
 [Endisesse lõbusasse tooni taofasi
kurkudes] So. ja nüüd võtke oma
 naputäis munstuhardet, Westphalen.
Mamsel. [tõlliku kurkusega] Ei õpe-
 taja härra, tänan wäga; - rahju on
 Feist. Nüüd olet Te küll täiesti sadu-
 nud.

Sievert. [Pää morus, alandlikult tasa!]
 Ja, lapsukene, suurt asja minulst küll

enam ei saa, [Rutemalt] olga
minema plan ma saama. —
Ometisse seadmist ma enam
raasa ei tee. asi nudi.

Teine etendus.

Wäljast köster Rutschow. Tugew
rasajas mees, arvata 60. aastane,
palsja pääga, paksude ahwar-
dawa te silmaxulmudega, mü-
ridad näojaoned, järsk kõne-
wis. Lammab wähe. Kaalawi solda-
timantlisse mähitud. Tal on
üleüldse midagi soldatilikku
Liebert, Mamsel.

Rutschow. [sisse astudes] Õpeta-
ja häwa, Tee peate alla tulema!
Liebert. [imestunult] Illis siis aw?

Rutschow. Ja labida ühes teema
— [tahab talle labidat ulatada]

Liebert. [oni kui ülewal] Ma pean

mist kaevada aitama?

Rutschow. [oma palitust wett laia-
ei prissidus] Ja muidugi. Nusõpe-
taja härra käsks seda atse, ässi-
ne töö on suurema jao meestest
liiga aratäsitanud. Oll on weel
inimestest puudu

Sievert. [ironiliselt] Kaskinud on
ta? Pagana paiss, see nusõpetaja
härra, mis?

Rutschow [jämedalt] Ülimate kohta
ei ole mul mingisuguseid arvamisi

Sievert. [suurelt tema atsa waada-
tus] See on wäga ilus põhjusemõte,
Rutschow jääge muidkui selle
juurde. Selle järele oleksite ka see-
kord käia wõinud, kui komisjon
siin käis ja Teilt nii pikalt ja
laialt minu üle järele päris [nuss-
kas tubakat] Kuidas? - Illis Te ar-
wate?

Rutschow. [tusaselt] Õpetaja härra,

kui tihti pean ma Teile seda uel
 selitama? Kes kaebab Teie pääle?
 Kas mina, või uus koguduse eest-
 seisja? Pärast ei tohtinud mina
 muidugi enam tätt varjata.
 Minna olen wana soldat ja pean
 ametikohale tätt rääkima.

Liewert. Kõia kiell- ma tean juba.
 Teie olete wana ametnikuhing, -
 Kas tahate näputäis muustuba-
 kat?

Rutschow. Ja.

Liewert. [Temale kätt öla pääle pan-
 nes] ja nüüd, köster Rutschow, tea-
 tage amats uuel apetaja härrale,
 et -

Rutschow. [waheli] Et Teie mitte ei
 tule -

Liewert Oige. Lest, et mina oma
 simpstud kompsud uel korda pean
 seadima. Kas mõistate? - ja pää-
 le selle, Rutschow, ma ei usu ka

mitte tema tammiehituse sisse
sääl all. Mis? Kende paari ki-
wisesega tahab tema merele tük-
keid ette teha? Kui wesi nälgasus
hakkab saama ja maa poole
langes? Seda tunneme meie pa-
remini. Mis?

Rutschow. [urisedes] See ei lähe
minule korda. [akitselt] Olga
häaks kiita ei wõi mina seda
~~koike~~ mitte. häaks kiita ei wõi
mina seda koike mitte.

Leinert. [imestanult] Ellida ei wõi
Teie häaks kiita?

Rutschow. Seda sundust siin- ja
et ta salamehi, neid wärsid loo-
mi juba neli päewa järgimööda
sellele tammiehitusele sunnib.
-ei, see -

Ellamuel. [wahelle] Nad lõowad
ta weel surmuse.

Rutschow. Ja, midagi sellestarnast
... ..

tuleb kindlasti [äkitselt jämedalt
mamsli poole] See ei lähe aja põr-
mugi teile korda. - Ehitusel on
ka oma hää - Teie peate mulle
korvita is sööki ja pudel konjaki
andma.

Ellamsel. [jämedalt] Ma ei ole
mitte jäme

Siewert. Wait, lapsukesed, wait.

Olga üteldge äige, Rutschow, mis-
sugune pudel konjaki see on? See
ei ole ameti mitte mee viimane?

Seda hääd Prantsuse konjaki,
mille õpetaja Holm alles hiljuti
maanäunniku käest kingituseks
sai?

Rutschow. Ja, see ta just peab olema.
Ta tahab ta ju rahvale sääl all
jagada.

Siewert. [pahandatult] Mis? Selle
hää Prantsuse konjaki? Kolme-
kümnele rumalale kalamehele.

sääl all? Kellel tema peenest aro-
mast aimugi ei ole. See on ju liht-
salt naeruväärt. - See on ju patt.
Ullamuel. [Ära minnes] Oh, ma
sooviksin, õpetaja härra Sievert,
et see õnnetuse tooja juba ammu
enem majast oleks kadunud!
[Lähel paremale poole kõõni]

3 etendus.

Rutshov. Sievert.

Rutshov. [Temal järel vaadates]
Segab see inimene ennast juba
jälle kõige asja sekka? - Para-
ku selles majas on tal aigus, kon-
jak on süin palju kirja ^{soe} ~~te~~ta-
nud.

Sievert. Ja, Rutshov, - näib olla.
[Täpib talle rinna pääle] Olga kas
Teie ise ei proovinud mõnigi pee-
nise klaasitais minu seltsis? -
- Mis?

Rutschow. [karevalt] See kard oli-
te Teile minu ülemus.

Siewert. [kurbliku hümoriga] Ah
soo see sündis siis sõnakumelimi-
se pärast.

Rutschow. [kindlalt] Ja muudugi.

4. etendus.

ellamsel, Rutschow, Siewert.

ellamsel. [käägijst] Soosin on Teile
korr ja pudel.

Rutschow. [pudelit mantli alla
peites] Hää. - Hää ääd ääd. [päärab
minema]

Siewert. [ihaldava kurblikusega
pudelite järel kaadates] See peemi-
kene Prantsuse konjak! - Kaadake,
kõster Rutschow, kui valitsus siin
weel minu käes seisaks - selle pudeli-
kese tühjendaksime meie kahe-
kesi ühespaas ära. [lähenes korrile]
leis?

Mamsel. [walju!] Ei, see ei lähe. Teie olite siin majas ainult veel külaline. - Seda ma ei salli.

Rutschow. [Mamsli poole!] Teie? - ellis Teil siin üüldse sallidaow? [Siewerti poole!] Ojga mul an kahju, äpetaja härra, ma ei tohi mitte, ma ei wõi tõesti mitte. See käib käsu vastu.

Siewert. [naeratades!] Kahju! - [lähwardab sõrmega!] Rutschow, Rutschow, Teist an kange püüdja saanud. - Na, siis laske alla.

Rutschow. Ja an küll väga kahju. Hääd ääd äpetaja härra.

Siewert. Hääd ääd, armas Rutschow

Rutschow. [Lust arades!] Hirmus ilm! Wõtku kurat, missugune pori!

Setendus.

Siewert ja Mamsel üksi.

Siewert. [wäristades!] Wäga külm wäljas - tõesti - niisugust septembri päe-

wa ei ole ma veel oma elus näi-
 nud - Lõust ja üdist käib läbi -
ellamsel. [Arna juures] Et õpetaja
 ja Holm sääl all nii kaua wäl-
 ja kannatab? Selle märja käes,
 Jumal ja - sest saadik kui torm
 nii kardetawaks läks, on ta müid
 terve minewane wädal ää ja tä-
 nane päew wahetpidamata tam-
 miehituse juures.

Liewert. Lasse aga alla, Westpha-
 len; tema on siiski. Nõnda ni me-
 tatud kindel loomus [rohkem eni-
 sele] Peaksin aga siiski imestama,
 kui kaua ta seda wälja kannatab.
 [Wahetajal kuulub kuul uue jõuuga
 maja ümber] Westphalen, kas Te ei
 tahaks mulle jumalaga jätmisses
 veel kord saaja tuba kütta? ellis?
 alla oleksin Teile väga tänulik
ellamsel. Ja, õpetaja härra, seda
 tahan ma häameelega teha.

Siewert. Koh, siis kohe. - See tuba on
ikka häa mälestus. Kes teab? Mõ-
nisord ei ole kõige tawilikumad
selle jaoks olemas.

ellamsel. Haidku, äpetaja härra,
küll ma toon [lähel näaki!]

Siewert. [üks; astub raamatute rii-
li juurde, wõtab ühe raamatu,
lehitseb, paneb ta aaga jälle taga-
si. Siis wajub pikkanisi pianino
ette tooli päale ja mängib tasa
endist laulusiisi. - Lühikene wa-
heaeg, siis toetab pää kätte wähele
ja jääb niimoodi seisma istu-
ma.]

6 etendus.

Koputatakse, kuna Siewert ei was-
ta, tehtakse uus lahti ja Stine kos-
ilmub läwel. Stine on 20 aastane
tüdruk. Siisew ja terve. Tema liiku-
tused on wäledad ja ilusad. Riie-
te walikus edewust märgata. Pää

ümber märg rätin. Tema kone -
 viis tuletab väga vähes talu naist
 meelde.

Stine. [Luna ta metsikult ümber
 vaatab] Õhtust - Kasta siin ei
 ole?

Liewert. [Ühis karates] ellis siis? -
 Stining sina? - ellis sa siis tahad?

Stine. Kas õpetaja Holm siin ei
 ole?

Liewert. [kes tema alusut enesele sele-
 tada ei jaksa] Ei, ta on veel alles
 tammiehituse juures.

Stine. [segaselt ja kindlusetu]
 Veel all? - Veel ikka mitte siin? -
 ja homme on juba - homme wa-
 ra.

Liewert. ellis on homme, Stining?
 futusta mulle mu laps, ega Teie
 juures onieti mõnda ännestust
 pole juhtunud? - ellis?

Stine. Tema suri eila ära.

Siewert [ta ganeb ehmatades] Stine-
ning - kes? Minu jumal - see pidi
ju siis usna äkitselt?

Stine. Usna äkitselt õpetaja här-
ra. Ja kukkus plüüdi ääres maha
ja oli surnud.

Siewert. Ja eila juba? - Sellest ei
teadnud ma midagi. Mitte mi-
dagi. Muudu oleksin ma juba
sinu juures olnud, mu laps. Seda
võid sa uskuda, päris kindlasti.

Stine. [teda mõttes] Tema küsis
ka viimane aasta tihti Teie järel,
õpetaja härra. Nii kaua ei ole Te
sugugi meie pool käinud.

Siewert. Ja, ja miksana see küll oli.
Olga - ma ei võinud mitte tulla,
mu lapsikene, see ei läinud kui-
dagi - Sa tead ju seda loogu, mis
ikka minu pääkohal heljus, ja
siis veel need alalised pahandu-
sed. - Ei olnud mitte hästi võima-

lik. Kassa saad aru?

Stine. [kannatamatalt] Ah õpetaja härra, sest ei ole ju praegu juttu - mina - [waatab imber siis aotama ta] õpetaja härra, ma pean Teilt midagi küsima. Kas Teie tohite homme emale matusekõnet pidada? Ja?

Siewert. [imestusega] ellina? - Ei, lapsuksene, seda ma ei tohi.

Stine. [warjatud ärevuses] Ellingil tingimisel?

Siewert. Täiesti võimata, Stining. - Mõttele ameti ise, mina kes ma ametist lahti olen lastud ja homme - [jehib jutu teisele] Oga selle jaoks on ju õpetaja Holm olemas.

Stine. [kurjalt] Õpetaja Holm? - [naerab] See?

Siewert. Kuidas nii? - Ta ei tee ameti mitte raskusi?

Stine. [koprusurutud hammastega]

Ta ütles, et ta üleüldse matma ei tulegi.

Liewert. [püsti karates] Ellis? Ei tule? - J, saäl peaks ometi - üleüldse ei tulegi? Ja mispärast siis mitte? - Ellispärast?

Stine. [lühidalt] Seda teate Te ometi ise õpetaja härra Liewert.

Liewert. Ellina? - [edasi tagasi;
kõndides] Ja, ja - üsna õige.

Oiga need ei ole ometi kellegi põhjused. Viisugusel korral ei ole need ometi kellegi põhjused.

Stine. [temale lähenedes - siis pehmemalt] Kas Te võite mulle vahet abiks olla, õpetaja härra? - Tema juures? - Kas Te teeksite seda?

Liewert. [kindlalt] Ellidurogi, - muidurogi - no, see oleks ju veel ilusam. Iseenesest mõista kõnelen ma teinaja, mu laps, ole kindel

sele pääle.

Stine. Ja arvate Teie, armas õpetaja härra, et see midagi aitab?

- üteldge ometi -

Siewert. [järelmõttisult] Oitab? -

[Enkhitab algasid] Eh, ma tahan katsuda, Stining. Sa tead ju, et ma temaga mitte kõige paremini läbi ei saa. Ta on nii täiesti teistmoodi kui mina.

Stine. [ajab käe rusikasse] Ja, ja see on teada. Tema ei ole meile õnnistuseks. - Teie olite parem, õpetaja härra, palju parem.

Siewert. [roõmustatult] Loo? Usud sa? Kas rahvas seda ütles?

Stine. [ülatab talle käe] Ja, seda ütles enam ja ju. Ilina - [sooje-
malt] Ilina olen Teile ju veel rohkem tänu võlgu.

Siewert. [kes rahutuks lähel] Lase olla, Stining, lase olla. Ma luba-

sin seda ju sinu isale surma-
vaadil.

Stimming. Teie olite hää minu
vastu. Olinus, kelle juurde ma
veel ülesse tulla tohtisin, kui
mind juba teistest enam keegi
ei - [peatab] Seda ma ei unus-
ta.

Siewert. [trehvatult] Ma ei taha
midagi kuulda. Tore daks es-
kujuks olin ma sulle. Tore - Tore -
Stine. Ma olen teid ameti iska
armastanud, õpetaja häana, kui
ma Teile ka -

Siewert. [sisemise häbenemisega]
Ja ei pea mulle seda üttema -
Issand jumal, sinu isa oleks pi-
danud elama, see oli üks kooli-
õpetaja nii kuidas ta peab ole-
ma - tema võis noori inimesi
kasvatada - aga mina?

Stine. [vaatab põrandale] Pääl

ei ole enam midagi parata -- Las-
ke aga olla.

Piisart. Ja muidugi liiga hilja-
liiga hilja. Oga ma ütlen sulle
seda jumalagajätmisses, Stining,
sinnu enam on sinu juures ka pal-
ju süüdi

Stining. [rahulikult] Seda olen ma
eneseli tihti ütelnud, õpetaja
härä, aga kes seda teab? Wahest
oli see ka minus eneses.

Piisart. [sirutab mõlemad käed
üllesse] Tüdruk, tüdruk, mina
oleksin -- -- nüüd kus kõik möö-
das on, kus nad mind siit mü-
nema kihutavad, nagu vana
päevavarast, nüüd näen ma
seda selgesti. Mina oleksin selle
metsikule väiksele merelinnu-
kesele, teistsuguseid, paremaid
üüsisid õpetama pidanud,
oleksin pidanud sind puuripist-
ma ja sinu tiiru kärpima [kur-

Walt! Ja, tünu karpima, mu
lapsusene, [Mahearg!]

Stine. [Lennast sirutades juttu]
Õpetaja häna, ma pean veel
ema riidesse panema. Olga pov-
le tunni pärast tulin ma ta-
gasi wastust saama. Naabrid
kõnelevad niikui nii juba nii
palju. Olga seda ei pea nad
siisgi näha saama, et ema il-
ma matusekõneta mulda pan-
dakse. Eks ole[?], seda nad ei pea
ameti mitte?

Liewert. Ei, ei, lapsusene, mine
aga, ulla kullen sääl kedagi jälg-
teed mööda üles tulevat [näitab
ukse poole] Mine äige läbi käägi,
Küll ma juba taimetan. Ja kui
sa siis tagasi tuleb, on kõik kor-
ras.

Stine. Oh, see oleks häa, õpetaja
häna. Teie alete ju iska häa.

minu vastu. Noh siis hääd ööd ka.

Siewert. Hääd ööd, Stinimof. [Ta la-
set teda pakemale poole kõõsi astu-
da ja panes ukse sinni. Kõhe selle-
pääle tehtakse milistavast tornituum-
lest haolimata wälimine uks lak-
ti ja õpetaja Holm astus sisse.

Ta on noor mees, arwata 29 ehk 30.a.

Kitsa habemeta kollinõõga. Ta
silmad on suured, waljud, parru-
de kulmudega. Juuksed lihtsad,
wahakad, kahelipoole kammitud.

Laiad õlad. Tervest tema olekust
paistab tüse, mõnikond taores
jäud. Aladel on temal lahtine
mantel, seljas pikk, must, peaa-
gu talupoja moodi riis. eest lak-
ti ja jalas kõrged uusaapad.]

Fetendus.

Õpetaja Holm. Siewert.

Õpetaja Holm. [sissastudes jäh-
matab] Kes sääält wälja läks? [näi-
tab kõõgiukse poole]

Liewert. [kohmetult] Olete ^{..(kodus,} wimmas
õpetaja Holm? Tere õhtust ka.
Kole ilm täna.

Holm. [ukse juures] Tere õhtust.
Ja, paha oli säääl all tammi
juures. - Kes see oli, kes sääält praed-
gu wälja läks?

Liewert. [nii kui ülewal] See? -
See? - O, see oli ainult Eline kas.

Holm. [tusalt! Oimult!] [wiskab
mantli tooli pääle ukse kõrwal]
Lis ameti!

Liewert. [käsa hõõrudes; alandli-
kust tasa] Ja, ta käis praedgu -
minu juures.

Holm. [käsa laostades ja ennast
raputades] O, ma igatsesin sel-
le hobuse töö järelle nii oma toa,
silmapilegiukse rahu järel, ja
nüüd -

Siewert. [kartlinult] Nüüd ei ole ähn
siin puhast? tahate Te wist ütelda?
[nunnutab ringi] Seda ma äieti ei
leia.

Holm. [kes wäsinult sohwa pääle on
istunud!] fätke seda, armas söber.
On lõhna olemas, mida ainult
hing märkab. Olga seda - seda ei
suuda nii palju enam tunda.

Siewert. [lahtise suuga] Ah soo,
ja, ja - nii see küll on. [Lis waluli-
ku humoriga] See rohke nina tubak
- [mekanilikult] Kas soowite näpu-
täis, armas Holm?

Holm. Ei, ma tänan [Lühikene
waheraj - wäljas kaebab tuul.]

8 etendus.

Endised. Mamsel Westphal.

Mamsel. [Lastub kõrgist puuskarwi-
ga sisse] Ah, tere õhtust, õpelaja
härä Holm, See on aga ilus, et Te

ametigi kord kodus olete. - Millil
 kõigil siin oli niisugune hirmu
 Teie pärast [Pälmitab akju ette]
Holm. Minu pärast -? [naerab
kerget]

Hamnel. Ja, ja, naerige aja.
 Teie ei tea veel mitte, kui hirmu-
 taks see siin minna võib - mis,
 äpetaja härra Holm Siwert?

Holm. Selle üle ei naera ma
 ka mitte, armas emand. Seda
 loodusejõudu olen ma tänna
 küllalt tundma äppinud.
 Ainult et keegi minu pärast -
 -- [tõsisemalt] Minu pärast ei
 ole keegi muide veel keegi ku-
 naagi hirmu tundnud.

Hamnel. [kaastundlikult] Mit-
 te kunaagi?

Holm. Minna olen wäese rahwa
 laps ja olen ise ennast elust
 läbi aitama pidanud

23.
Niisugusest ei hoalita palju.
klamsel. Ah, see tuleb alles äpe-
taja härra Holm, kui Teil korral
armas peona on.

Holm. [täisel püsti] Ja arvata-
wasti. [astub ahju juurde] Kas
päebl niid?

klamsel. [ülis tõustes] Ja, juba
leegitseb - punne rühm niisuguse
torm seewa puhub [leletades]
Täna peab nimelt toakene hästi
mõnusaaks saama, sest et äpe-
taja härra Siwert ju viimast
ehtut meie juures on.

Holm. [meelditult] Oh äige
-muidugi, armas sõber, laske
aga omale soojaks kütta. Wii-
mane muljend peab inka ar-
mas olema.

Siwert. [alandlikult
resigneeritult] Oh, armas
Holm.

klamsel. [Holmi poole] Ja siis

tahtsin ma veel küsida, õpetaja härra, kas Teil ehk midagi selle vastu alles, kui ma tänamisi pühapäeva-toidu lauale toon ja puhta valge lina laua peäle lastan? See alles nii jumalaga jäätmiseks.

Holm. Muudugi, muudugi, armast emand, ma rõõmustan, et Te selle mõtte peäle olite tulnud. Kas meil ei ole ka mitte veel üks pudel veini alles?

Mamsel. Ja muudugi, õpetaja härra, üks pudel punast veini on veel alles.

Holm. Hea, selle panete ka laua peäle. [kuna Sievert tagasitorjuna liigutuse teeb] Ei, ei ma täna tean väga hästi, et Teil meeleolu selle järele ei ole. Minu viis ei ole see ju ka mitte. Aga me oleme nüüd peadogu veel

randid aastati ühe katuse all elanud; siis on see sõrd Larsa meeste üks, et nad lahkuks teineteisest teinuks jäävad. Eks ole?

Piewert. [liigutatud] Ja, ja, mii kuidas Teie tahate, armas Holm, mina olen nõuus.

ellamsel. [ära minnes] Na, selle üle rõõmustan ma täiesti.

9. etendus.

Piewert. Holm.

[Piewert on arstianna juurde astunud ja maatab alla; tulepühung kirises vastu arent]

Piewert. [järelmõttlikult] Kuri äätäna. - Kuu ma mii tagasi mõtlen, peadepu kolmesümme aasta eest jõudsin ma sija. Kuupais- tel sõitsin teekord rannast sija- paale. Ja kui ma hämarasval- guses mii esimest korda neid väi-

kseid kalameeste annikesi saäl
 all ranna ääres üles kerkima
 nägin, ja siin ülmal seda ar-
 metut külavirikut, küla kõrge-
 ma täpina ja vähe allpool müe
 äpetajamaja, saäl mõtlesin ma
 -mina dlin juba nimelt iska
 juba mi rahutu verega, - - saäl
 mõtlesin ma, miels, miels - siin
 ei sõi sa küll maitti soola ära"
 ja waadake, armas Holm), nüüd
 on sellist kolmsümmend aastat
 saanud. [Murelikult] ja nüüd
 on mul raske, tõepoolest äige
 raske mi ilma iluta, kõlata siit
 lahkuda.

Holm. [Lastub tema ette, rõhuga]
 Õpetaja Liebert, Teie saatus liidgu-
 tak mind. Olga kas on Teie trahw
 ülikohtune? Kas ei oleks Teie siin mit-
 te auus ja lüdupidamises elada
 võinud?

Siewert. [rõhutatult] Ja, ja noor-
mees, seda alexsin ma väinud.
[läkki wabamalt] Aga mis Te
tahate? - Minna elasin ühes nen-
de inimestega saäl all ühes. Ne-
mad saidwad minust vähemalt
aru.

Kalm. [raennelikult] Ja täppest,
nii hästi aru, et teie üksteist was-
tamisi hukatusesse saatsite [kon-
nib edasi tagasi] Kogu selle aja
ei tahtnud ma nendesse asja-
desse puudutada, sest ma pida-
sin Teid oma külalisena ja tead-
sin ka, et Teie homme võib olla
päawarjuta alite. Aga ärge mind
ka mitte wäljakutsuge; muudu pea-
ksin ma Teile ütleva, kiidab
ma Teie üle mõtlen.

Siewert. [on selle wähe sees sohwa pää-
le astet mõtnud ja pinda piisku suits-
ma pannud - suitsetades] Laske

lakti-Teie alete mulle päris ar-
mas, kui Te niimoodi hurjuta-
te.

Holm. Mina ei hurjuta mitte,
ma lootsin ainult, et Teie niid
häämeeliga, peadegu wabataht-
liselt oma karistuse vastu wõtate.

Siewert. Mis? - Häämeeliga?

Holm. Ja, koguni salajase uhke
räämuga

Siewert. Ah pojake, minu terve
elu siin oli ju üks ainus pikk ka-
ristus.

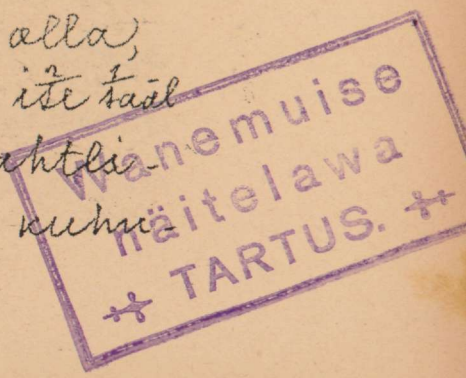
Holm. Sellepärast et meie wutse
Teile ialgi rõõmu ei ole sünni-
tanud

Siewert. Pääl on Teil ärgus, ma ta-
han Teile tõtt ütelda, muusikeriks
- Holm - muusikeriks tahtsin saa-
da, mul helises kõrwus käide ärne-
matest wiisidest. Olega, kuidas
nii tuleb-leiwastudium - lühidalt,

kui ma siia tulin, Te võite mind uskuda, sääl seisin mina ka kõrgel üle oma koguduse, nii kõrgel nagu siin kirik selle ma- ja aja üle kalameeste annuimest seisab. Olga siis see kole üksildus, need lõpmata pikad talvekuud, - kõigist ilmast lahus - Teil seisab see kõik veel ees - see ajas mind alla oma karja sekka, sagedalt - irda kauemaks - kuni ma teid kõrge~~ks~~esse enam ei leidnud.

Holm. [tumedalt-mõtetus-kordab]

Teid kõrge~~ks~~esse enam ei leidnud [ennast karku wättes ja kindla-
malt] Olga kui see Teile selgus sai, et Te oma kogudusele mitte enam eeskujuks ei võinud alla, mispärast ei pannud Teile ite taäl oma ametid ~~maha~~ wabatahtlikult maaha ja ei kadunud kuhugi

ojile kangusse.

Liewert. [kartlikult] Ah pajase,
ussike tahab ju ka elada.

Holm. [Ekaredalt] See ei ole mil-
te see kõige kõrgem. Pahandab
sind su parem silm, siis viska
ta enesest ära; pahandab sind
su parem käsi, siis raiu ta ma-
ha" - Nii saan mina õnnis-
tegi ja tõnast aru.

Liewert. Õpetaja Holm, õnniste-
gi ja peal seda tiisiti olema ar-
wanud. Teie panete sinna oma
validad mõtted. Aja aodake
ära, härra ametisend, et ei ole
uul mitte oma pitseri Teie mõ-
tete alla pannud.

Holm. [Ajast end sirgu] Sellega
Teie mind ei hirmuta. Ma tean
äiqi hästi, et mulle oma kibedast
noorest east mitte midagi peh-
met, kannatiseku keeljis ei ole

ja tihti on see pöördus minu
kirivõrkude rünnud, Olga
see on möödas. Lestsaadik kei
ma Teie laudemud ja hukka-
lained kogudust nägin, tean
ma, et mina äige mees olen nen-
de inimeste jaoks. Piia lähel kõ-
wa rünnat tarvis, Ma ütlen Tei-
le, kei ma nii neid näbalasi,
hukkatalained inimesi vaalten,
siis- [metsiku energiaga] siis läb
mul päris kramp kätte, siis ta-
hassin ma nende sisse astu-
da ja neid piitsaga kirikusse
ajada. - Ja seda ma peaksin
teema.

Levert. [Lase ikmaluse pärast pii-
ku kirkuda] Piitsaga? - - ja, ja,
see on täsi, see on häa abinõu-
kine, mu pojuse - - waata emeti,
mái piitsaga!? - - - Kas Te seda
ka seminaris olite õppinud?

Holm. [tumedalt] Teie ei peaks
 meie vanade ja jumal tänatud,
 valivate põhjusmotite üle mitte
 pilkama, äpetaja Siwert, Teie
 mitte [ärksi tumepunasest minnes]
 mina vähemalt ei ole veel mitte
 oma koguduseliikmetega ääd juu-
 malana juures läbi prassinud
Siwert. [nibutab pilkavalt ja
 kurnul sügavamale kõssi] Ja, se-
 da olen mina teinud! - Klah-
 jus, - see ei ole midagi mitte äige
 [toetab pead] Mina olen tääljuu-
 res aja omeli mõndaasi kuulda
 saanud.

Holm. [kes arv saada ei jaks?] Kuidas? - Ja niisugustel kor-
 dadel mõtlesite Teie oma usal-
 dusealuste hingesid tundma
 äppida? [tägedalt] O, see on -
 see on - ei, müüd ei või mina
 enam kauem Teie pääle armu

heita. Wahert leotiti Teie ka
 mehi kaardimändu juures pa-
 remini tundma äppida, ja nõi-
 si- [peatab]

Siewert. [käega laua pääle] Pida-
 ge, äpetaja Holm!

Holm. Püü, see on mulle ka lii-
 ga alatu.

[wairus]

Siewert. [tootab pääd käe najale,
 siis raskelt] Ja-ja, armas fu-
 mal ei ole seda mitte hästi tei-
 nud

Holm. [kohmetult] Mida?

Siewert. Et, enne kui kuusim-
 ne aastaks saad, kaheksime-
 kahesa olema pead

Holm. O, äpetaja, Siewert, et Teie
 iska wäl wabandusi otsite [Ru-
 temalt ja tugewalt] Kuiddas wäi-
 site Teie ainult ennist seda
 tüdrukut üle minn läme lasta?

Siewert. Stinet?

Holm. Just Teie ei tohtinud se-
da mitte, - Just Teie mitte, -

Siewert. ^[Eg. lovalt] Ühis? Oma armsa tõe-
tütart?

Holm. [Segamata] Sellest hooli-
mata. Teie ei oleks tohtinud
seda hukkalainud inimest, veel
halwema ema tütart mitte üli
minu läve lubada.

Siewert. [Ühis tõustes ja talle kind-
lalt otsa waadates] See ema on
nüüd surnud

Holm. [külmalalt] Ma tean

Siewert. [kõgedes] Ja säääl- ja säääl-
- üteldge äige äpetaja Holm, kas see
tõesti tõsi on - Kas Teil täepoolist
süda on -

Holm. [kannatamatalt] See on
tõsi. Selle surmu juurde ei vii mi-
na oma jalga

Siewert. [tästak käe üles] Täepoolist?

Holm. [kõige suurem hääle] See on tõsi, seda ei saa mitte

-- Täiesti? -- Ei, ei, seda ei või ma
sugugi mõelda

Helmi. [jälkusega] Öirge kauem
raeva nähes. -- Ema, kes ise ama
tütart minis, selle juures peaksin
mina? [päras ennast kõrvale]
Selle juures?

Sierert. O, see kõik on ju ka kaugelt
liialdatud.

Helmi. [täis vastikust] Lätske see-
keed mõlemad naased olivad
just, kes ühtepuhku kilda minn
ja kiriku vastu üles ässitasivad.
Ja tääl ei peass mina mitte val-
just näitama? -- Täit waljust,
ülden ma Teile. Ellina tahan sin
korda lüua.

Sierert. [rahustades kaega] Flus,
ilus [Tusarull ama ette] Öirge aja
kohe pütsa järele haarake.

10 etendus.

Endised. Wäljast tuleb köster

Rutsehov. Ta an läbi märdf ja kan-
nab labidat käes. Mamsel.

Holm. [talle vastu kui vabasta-
tud] Jumal tänatud, et tulite,
köster Rutsehov. - Na viidas laad
tääl all an? [Mamsel Westphal
tuleb käojist köksuquste nõude-
ga, mis ta lona pääle panet seab]

Rutsehov. [singelt] Keskmine tamm
an valmis äpetaja hävra. [seab la-
bida nurka] Külüpaatsuid täi-
detakse praagu.

• Holm. [raõmusteludes] Tamm
valmis? [häisates] Kas näete-
-kas näete, äpetaja Siwert, see
an uus arof, mille ma toon.

Siwert. [köstrile] Ja küla tääl
all an tõesti kindel? Täielikult
kaitstud?

Rutsehov. Väib nii.

Holm. [kärnitult läbi toa] Se-
da ma teadsin [Siwertile]

Teie nõudus on lihtsalt esimest korda tööd teinud, Nüüd peab kõik edasi minema. O, see on üks rõõmpäev.

Piemert. [limestusega] Ja selle ga-
alele Teie palju korda saatnud,
mu paeq. Ma soovin Teile anne
[ulatab talle kätt]

Holm. Ma võtan annusevi vas-
tu. See päev kasandab nii mõnda-
gi meie vahel. Plus tume armas
säber.

Rutshov. [kes mantli seljast võtab]

Oiga niisugust ilma ei ole ma
uul arastanud. Meri vissas lae-
med ühtepuhku olse üle meie pää-
de. Ma külmetan nii, et hain-
bad loidisewad [näitab wälja]
kuulge ainult [tunne hulumine]
ne].

Holm. [warskelt] Las mässab me-
ie joome nüüd klaas weini ja ole-

me lõkusad [laud on vahapääl
valmis kaetud] Soo, köster Rutschow,
nüüd istuge siia. Täna olete se-
da aiega ära teeninud. Äpeta-
ja härra Siwert, Teie minu kõr-
rale - mi. - ja nüüd vaatame,
kuudas mamsel Westphalen' meie
est hoost on kandnud.

Mamsel. O, äpetaja härra, need
paar kalakest. [Wahetajal on kõik
istet wõtnud]

Siwert. [kurna ta üle laua waatad
ja üleüldse selle kõige mõju ene-
sesse üles wõtad, surutult] ellu
põrg, Teie olete tõesti ännelik mees,
Teie wõite fumalad tänada.

Holm. [tõusel püsti] Pääl on Teie
aigjus. See sündinud kõigepäält.
[kõik panevad käed ristis. - waimus]

Holm. [palvetades] Ormas fu-
mal, kes sa meie käte töö lähi
tammi sääl all sündida lasksid,

me tänarime sind, et me nüüd
 rahus ja varjus oma leiba süüa
 võime. Anna ka neile kes praegu
 selle laua ääres istuvad [Epilju -
 ga Libert'i pääle] ja isäranis sel-
 lele, kes täna viimast korda süü-
 sinu ännistusest asu saad, anna
 neile kõigile oma laotust ja ra-
 hu. - amen.

Hlamsel ja Rutschow [koostasa]
 amen.

Liewert, [pisarad silmas] Amen,
 armas jumal.

Holm, [kesistel võtnud, haarat
 oma klaasi, siis rõõmsalt] Kii,
 äpetaja Liewert, ja nüüd tulevi-
 ku pääle. [Lõevad klaasid kokku]

Holm, [Rutschowile oma klaasi
 vastu hoides] Lööge Teie ka mi-
 nudja kokku, köster Rutschow. [See
 sünnib] O, Teie ei tea mitte, mi-
 nu sõber, kui õnneliku ma ene-

se täna tunnen [seljatasdes]
 Wördlus on isäralik. Aga mul
 tuleb mõnikord ette, et see tamm
 sääl all ja mina äieti ühes ja see-
 sama oleml.

Rutschow. Na, see oleks ameti-
Holm. [edasi jätkates] Ja, na-
 gu see tamm sääl all, nii ka-
 han ka mina kui kaitsemiine
 oma kojuduse es seista, et kõike
 üle käte elamist - [peatab äkki ja
kuulatab]

Rutschow. [uisama] Õpetaja här-
 ra, kas Te ka seda kuulite? [Kuul-
dub raagin, siis isäralik tume mü-
rin]

Holm. [ehmatanud] Ja muudu-
 di. - ellilikas Te seda peate?

Mamsel. See oli nii, kui oleks
 lastud?

Severt. Ma kuulsin ka karja-
 tust.

Rutschow. Mul tuli ette maqu
aleks sada häält korraga kar-
jatanud.

Holm. Algu mis on, meie peame
jalamaid ranna äärde mine-
ma [kargab üles] Püäl võib ju mü-
ni ännetus juhtunud alla [Sel
silmapilgul kistakse uus lakti
ja Stine tormas sisse. Tema nä-
gu täis hirmu. Rätt lehvib tal
pää ümber, rind tõuseb ja wa-
jub]

11 etendus.

Stine. Lievert. Rutschow. Holm
Mamsel.

Stine. [waljult] Opetaja härra! -
Lievert [talle vastu] Stining, mis
süäl all süs on?

Stine. [Eugane, silmad täis hirmu.
Holmi peale waadates, kes tigidalt te-
ma vastu seisab! Ma ei tea mitte-
minku taga kärepatas üheskora-

ga mi kole paus, inimesed kar-
jisivad kähiseji, siis jaaksivad
paar tüski minule järele. Ja
üks hüüdis -

Sievert. Mis ta hüüdis?

Stine [karjatas!] Tamm on mur-
dunud -

Rutshar. Tamm?

Mammel. [kaebades] Siis algusele
le jumal armuline

Holm. [kes labida kahmarnud, as-
tub äige lähedale tüdrukule ja mäi-
tab ukse pääle] Sa lähed nüüd
minu majast!

Sievert. [tungivalt] Holm, Holm,
mis Te teete?

Stine. Kas tahate nüüd minu
ema maha matta?

Holm. [jännaka rahuga] Matku
surnud ise oma surnud. - ehi -
mul ei ole teie nojastega mingit
ühist [astub uksele sammude lahemale!]

Sierert. [waheli, äritatult] Teie ei ta-
ha teda mitte kuuldaagi wotta?
- Mis?

Stine. [karjudes] Mis olen ma siis
Teile teinud, äpetaja härra -?

Halw. [näitab ahwardades käega
ukse pääle] Stine, - mine - mul
ei ole sinu jaoks arga.

Stine. [ümmisesdes] Heää, ma lähen
- [kokku wajudes] ma lähen juha,
[Sammub pissamisi läweni, wähe-
pääl on mehed enesteli mantlid
aladele wisanud. kõik on minewiks
walms. Stine awab ukse. - Pääl kar-
jatab ta häksi hirmsa häällega
ja haieb ennast ukse sambast kin-
ni]

Stine. [uimaseelt] Pääl - sääl - [kuu-
luse üks ainus kõwa mürtsinine,
just kui lastakse mitu suuret üxi
paiku korraga. Aknad klirise-
wad, kõik rappub ja wäriseb]

Holm. [ehmataamult akna juurde toomates] Jumala pärast, mis see tähendab?

Stine. [karjatab] Küla - köis - väin - kadunud!

Holm. [Lõnnaraamist kinni haides] Misspärast Te nii vaikite? Ma küsin Teilt veel word, mis see tähendab?

Liewert. [värisedes] See on wesi õpetaja Holm - - Terwe küla maha - maetud. - - Meie oleme nüüd ain - sad elusad hinged siin.

Stine. [keskajurõõmsalt Holmi poole waatab] Kas nüüd märkate õpetaja härra? Jumal ise on mu ema maha matnud. - Ja mina - mina jään nüüd Teie juurde.

Holm. [kes ennast kogunud] Wai - xi, naene, kus Jumal tormis mööda on säitnud [ta astub lahtialwale ^{juurde} ukse] hoiaab tormi wäimne wastu postide

17.
küljest kinni ja ütles väälja | Teile aga,
Teie viitsad ja kadunud, keda
meie Issa oma juurde on kutsu-
nud, Teie preester hüüab Teile jä-
rel: „Issand lasku oma pale-
paista Teie päale ja andku Teile
rahu. amen.“

Kõin. Erääõivad neid sõnu jä-
rels. Tundipuhung keerutab uksest
sisse!

Reesriie.

Teine waatus.

Illo-järgmisel päeval kella 11 paiku.
 Wete kohin nadu ennedi kausjuses
 ruulda. Wahetewahel ruuldub
 tume mühin ja tume ningur sa-
 hin. Raaskete piiskadena sadub
 uhma - Tuba Helmi juures, nii
 kui esimeses waatuses. Lamp põ-
 leb wähe tumedalt. Selle eest päel
 aga lanna pääl iis küünal.
 Tugitsoolis paremal pool komu-
 tab õpetaja Liewert. ja wahit wä-
 sinud silmadega anna ette. Mamm-
 sel Westphal kannab kartliku
 kräbedusega käädjist kõiksugu
 söögiaineid lannale, siis komp-
 su Wodiskraami, mida ta aga
 jälle wälja wib. Warsti selle pää-
 le tuleb ta ühe mantliga tagasi.]

1 etendus.Mamsel. Piwert.Mamsel. [kartlikult, paolvaljusti istuja poole] Æpetaja härra. —Piwert. [ümmisib midagi]Mamsel. Æpetaja härra, Jumala pärast, katsuge ärkusele jääda. Siin on Teie mantel seks juhtu-
miseks, kui me anneti ehk kirikusse peame püüenema. — Tämmase ene-
selle ka paar heekindlaid saapaid jalga.Piwert. [niskutab] Saapaid —Mamsel [valjemini] Kell on 11 ääsel —
— Mul on naisugune hirm. — Kas kuulite mind veel, Æpetaja härra?Piwert. [pää langub külje peäle ja silmad kukuvad kinni]Mamsel. Ah jumal, vanamees ei jäua enam. Lühikivasti maaga-
ma jäänud kõigis selles hädas.2 etendus.

Wäljas on muulda näster Rutshori.
 Ta kannab üht ritra käes, mille
 pääle ta mõned kriipsud on
 tõmmanud. Endised.

ellamsel. Oh kui häa, et Te tu-
 lte. Ma ei wõi seda üksialuselt
 enam ära kannatada. - Ma ei
 wõi enam - - Luudat tema otsa!
 Ah?

Rutshori. Ükskülselt | Kiipalju,
Luudat ritra küljes umkes jala
kõrgust!

ellamsel. Waises hirmus | Kõrge-
mal?

Rutshori. Urisel | Ühe tunni aja
 jaoksul on see müüd juba teine
 jalg.

ellamsel. Siis ei ole meie liiwasti-
 kust küll enam palju näha.

Rutshori. Läidselt | Ei - sel on warts
 ti lõpp. Kii nelja ehk wiiel tunni
 jaoksul wabest.

Mamsel. [nuttes] Orma jumal,
heida ameti armu!

Rutschow. [täsisell-vihaselt edasi]
Te peavsite seda sääl wäljas ka-
korra waatama, mamsel Westpha-
len, see näeb wälja kui suur, must
hand, mis ihteliku walged sur-
mupäälund kõrgesse sülitab. Ja
see hand tõuseb ivera kõrgemale.

Mamsel. [piinatult] Jätse järelle

Rutschow. Äpetaja Holm waatleb
seda ka ühte wiisi.

Mamsel. Selle wihma käes?

Rutschow. Seda ta küll ei tunne.
Ta istub nüüd juba arvata kaks
tundi sääl wäljas rivi poäl. Kui
ma temast mäada tulim, ei pan-
nud ta seda suguofi tähele. Ai-
nult üks kord raputas ta rusikat
niie poole [teeb liikutuse] Ahii!

Mamsel. Rusikat? [raputab pääd]

Rutschow. ellis ma Teile ütlen.

Tema sus peab must välja näge-
ma. Ja ei ole küll veel nii korra-
pärasest suuremise vastu valmistat-
tud.

ellamsel. [ära heitunud] Õrge
ameti ühtepuhku sellest kõnle-
ge.

Rutshow. [vahib üksisilmi pöran-
dale] ellamsel Westphal, tööpa-
lest me peame katsuma selle
mõttega ära harjuda. Wesi tän-
sel kohutawalt kiiresti.

ellamsel. [tungivalt] Ja man-
nermaa kalamehed ei saa mei-
le appi tulla?

Rutshow. [alasiid kehitated] ellina
olen sääl väljas oma arve fuma-
laaga ja inimestega juba läpe-
tanud [Waatab talle kõrwalt otsa]
ellamsel Westphal, ja kui meie
kahakesi tihtilugu matrukene tülit-
sime - - -

Mamsel. [Ruttu] See on unustatud, Rutschow.

Rutschow. [liigutatud] Flus-ilus. [pühis omal siemi] Liiüdi tääljuures olite ju ka Teie rohkem, — [jäab Liiverti ette harris jalgedega siisma] Waadake seda wanameest, Seda pidi müüd tänä halbade eluskommete pärast ära aetama, ja müüd on ta ainuke meie hulgas, kes üsna rahulikult magab

3 etendus.

Käojuuks aranele vähekesi.

Stine piilub sisse. Endised.

Stine. [ettevaatlikult tasa] Kas ta veel väljas on?

Rutschow [tasa] Wait! [näitab Liiverti päälle]

Stine. [hiilib kiviwarbil mamsel Westphali juurde - siis sisistases!]
Kas ma ei väikes teile vähe abiks

alla?

Mamsel. [rapsutab pääd] Ei, ei.

Stine. Alla olen nii nälgane, mamsel Westphal. Kiusige mulle natuke leiba, ja?

Mamsel. Leiba? - Ah, see on just see häda. Meil ei ole enam niidagi

Stine. Pääl kummuti pääl on ju veel - - -

Mamsel. Ja, see on veel viimane. Mis pääle selle, saatis ta eila kõin alla tammi juurde kala-meestele.

Rutschow. [näitab kummuti paas-
le] Ja see peab vahest mitmeks päevaks ulatama.

Stine [kerjelt] O, ainult üks liistuke, mamsel Westphal. - Üks ainus liistuke. - Mis homme tuleb, ei lähe mulle enam kordaja? Ah, andke oneti!

Mamsel. [väsinud liiojutusega]

Ah, kui Te sellest aru ei tea, siis
süüdiagu Jumala tahtmine.

Rutschow [enese ette, tüdrukku pih-

ta] Oh niisugune kergemeelne
luom. [kuna mamsel liiba lõicab,
arvab Sievert üles]

Sievert. [vabib üks silmi oma ette,
sis ringi] Pina oled, Plinings?

Stine. Ja müüdugi, äpetaja härra.

Sievert. Oh Jumal, tääl Te müüd
alate jälle oma hirmunud nägpe-
dega, ja mul aii praegu, kui
kulleksin kellade helindat... mi
rahulik.

Rutschow. ellatuse kella, äpetaja-
härra. - Weisi tõuseb alataasa. Ham-
misu tulleiga aleme meie siin wain-
sed. Kelja meie tunni pärast juba
wahest-

Sievert. [tõuseb üles] Ei - ei - ei, ussu-
ge mind, mul on niisugune laatus-

niisugune imelin, kauge lastus
on mul

Rutschow. See oli Teil iska Teil edu-
and, õpetaja härra, See oli ka nii
mõnegi asja juures süüdi [Pink
ringur tulehoog raputas majas]
ellamisel. [Wärisedes] Oh-oh!

Rutschow. Tääl ajab wesi Teie loo-
tuse nurja, õpetaja härra Siwert.
Aga lastke rahulikult edasi.
Mee, inimesed, ei wõi paraku wana
mahast wälja ronida - ellina hei-
dan niid magama.

Siwert. [ärähirmunud] - ellina hei-
dan muid magama Niisugu-
ses hädaohus? - Kuulge, seda ei
tahi Teie mitte, Rutschow

Rutschow. ellina olen wana soldat
ja mul on häa uni [tõsiselt] ja
kui ma siis homme wana üles är-
kan, siis olen ma wabest juba
Issanda peesuse Kristuse juures.

Siwert. [Talle kätt ulatades, tähenduseks] No, siis maagaagi käsiti, koster Rutschow, - Lühisest und ja räämsat ärsamist.

Rutschow. [antud kätt kõrasti raputades] Sedasama saemin ma teile, õpetaja härra. - Klääd ääd. [läheb pahemale poole ära]

Ullamsel. [temale järge] Plimind, Teie tulite küll minu juurde kõäki? [ära]

4. etendus.

Õpetaja Siwert istub oma leentooli ja hakkab mehhaniliselt püpu tõmbama. Stine kõnnib kergete kassisammudega toas ümber, saab viimased leivaraasused ära ja silkitab ka-ka käega iseäralikul viisil üle mööblite, siis peatab niisama raamatute juures?

Siwert [Luitsetades vähe aja järele] Õpetaja Holm veel iseka väljas?

Stine. [uisukas jää selga!] Ja, see is-
 tük veel ikka ema kivi otsas [nae-
 rat!]

Siewert. ellispärast sa naerad, Sti-
 ning?

Stine. [iseäralisult] Alla rõõmus-
 tan, et siin üleväl olen.

Siewert. [Hm.]

Stine. [edari!] Tee juures- ja õpeta-
 ja Holmi juures [naerad!]

Siewert. Ja ei pea selle üle mitte
 naerma, mõtle ameti, mu tütar,
 kuidas meie havid talitallist kõrge-
 male kerkeis. See on hirmus- ja olid
 ameti muudu nii kartlik.

Stine. [mitsikult!] Olega nüüd ma
 ei ole enam. Meri, keda siin kõik
 kardavad, mõtleb hästi minuga.

Siewert. Kust sa seda tead?

Stine. Alla mõtlesin ennist selle
 üle järele, Mesi milles me varsti
 ära uppuma peame, teeb meid

koiki ühesugusteks [ägedamalt]
See teeb mind ka temaga ühesugu-
suss, eks ole nii?

Liewert. [ettevaatlikult] Mõlled sa
sellega õpetaja Holmi?

Stine. [loirakavalt] Jaa, teda ma
mõelen. Keda siis muud? Kelle-
le ma roojuse majasse tulin [mae-
rad] Aga nesi ei tee ühtegi vahet
meie vahel [käega üle raamatu-
te silitades] Waadake, õpetaja här-
ra, nüüd silitan ma tema raad-
matuid, tema püha raamatuid-
nüüd silitan mina neid.

Liewert. [segaselt] Stine säält ära!
- Mis see tähendab?

Stine. [jonnaka häameeliga] Oma
roojaste kätega silitan mina te-
ma raamatuid - nii - nii. Nüüd
ei wõi ta enam midagi mulle
teha, nüüd ei karda ma teda
enam.

Liewert. [tõsiselt tema ees] Usud sa?

Stine. Ma ütlen Teile, ta võiks
niiud rahulikult säält uksest
sisse astuda - vaadake, säält -
ja mina jääksin siia seisma
ja naeraksin temale vastu. -
Leda te küll ei usu, õpetaja här-
ra?

Liewert. [arutahud] Ja, ja ma usun
weel palju muud. Ma usun see
surnud küla säält all an sind
süa üles minu juurde saatnud,
et ma ameti aru saan kuidas
moodi teil kõik, minu ümber
välja nägite. - - Ja, ja, kuidas
te välja nägite.

Stine. [meelitades] Disparast
püüate ennast sellega, õpetaja
härä! See on mõõda!

Liewert. [pääd hoides] Niisugune
rahutus an minu üle võimust
võtnud - niisugune tundjiv ette -

heide - seda ei ole ma varem su-
gugi tundnud - [hääletult] Tüd-
rus, nagu sa siin minu ees sei-
sad, oled sa palju hirmsam kui
meri.

Stine. [isaväliselt] Olen ma seda?

[uttu] Aga Teie ei tohi eneselle
sääljures midagi etteheita

Liewert. Lõuqi, siisoqi, nüüd näen
ma ju alles, kui käest ära sina
oled, nii ettevalmistamata - mi-
-ni [ägedalt] Konsistoriumist
olen mina lahti - ja nüüd sei-
sad sina siin. - Sina oled palju
hirmsam.

Stine. [rahulikult] Teie vastu mitte,
äpetaja härra. Teie eest väiksin ma
kär ära raiuda lasta - [siirtab
ennast püsti] Aga see teine - [näi-
tab rusikat]

Liewert. [teda käega puudutades, ru-
tuliselt] Stining, ma ei taha sind

tõrleda - kuidas väiksin ma ka? -
 - Ma küsin ainult - - [jätab pau-
leli] Kas kumled, kuidas väljas
 torm haukub ja hullub, mu laps,
 kui vihane koer, kes pallale kipub? -
 Ma küsin ainult, kas sul siis müüd
 surm suru ääres - ühtgi paremat
 mõtet ei ole?

Stine. [isäraliselt] Oja, ma rõõ-
 mustan, et siin üleväl olen. -

Siewert. [lähemal] See tähendab, et
 sa esialgselt varjupaigas oled,
 eks ole?

Stine. Seda võib [äritult] aaga köi-
 gerohkem selle üle, et ma äpetä -
 ja Holmi jures olen. Waadake see
 teie mind päris hulluks rõõmu pä-
 rast.

Siewert. [ama jukseid saagades] Kui
 ma sellest ainult aru saaksin.

Stine. Ma tahan Teile seletada.

Teie ei tohi aaga jälle mitte jälle

kurjaks saada). See tähendab, et ma nii nelja, viie tunni pärast tujapa tahav astuda, kuidu aial, kui veri üle põrandate hakkab hiilima ja kui ta siis pisikamisi kõrgemale tõuseb, siis tahav ma siia sisse tulla, et õpetaja Holm üheskoos minuga suurema peab. "Kas misistate, ühes minuga. - O, sellele päale tunnen ma niisugust rõõmu - ma võin seda vabalt ära oodata.

Sierant. [meelitus] Jäta järele - järeljätma pead ka - ma ütlen sulle, kui ta edasi ronned - [tästas pätti]

Itine. [Lisäralise kurbusega teda silmitsedes] Kas tahate mind liina, viimasele tunnil, õpetaja Sierant?

Sierant. [Nii kui üleval] Seda mitte - seda mitte; Sa oled ju a ja

nii põhjatu halb.

Stine. Ah jätke ameti! - Nüüd on viimane aeg käes, oma südant kord kergendada.

Liewert. [hojab omal kõrvad kimmi]
Aga ma ei taha enam midagi kuulda.

Stine. Ma ei lase Teid mitte, ma ei lähe siit ära.

Liewert. Siis kutsun ma Holmi.

Stine. Ma ütlesin ju, et ma teda enam ei kardda.

Liewert. Aga mis sa siis minust tahad? - Sa oled mulle kuitont - ma ei taha enam midagi teada.

Stine. [kirgeliselt sosistades] Ma tahan ainult Teile seletust anda. Waadake, kui see inimene siia jõudis - see inimene - ja kui ta mulle esimest korda all küla - tänawas vastu tuli; kuidas ta

sääl

oma suu wiltu kiskus, ja kiidas
 ta ennast raputas, naaju keegi
 kes midagi rapast enesest ema-
 le wirutada tahab, mõnda inetut
 ilast looma, waadake äpetaja här-
 ra, waadake, sellist ajast saadin
 tahtsin ma meeliga weel halvem
 olla, kui ma juba olin. elleliga,
 ütlen ma Teile, illa tahtsin liht-
 salt kõiksuguste halbtustega nii
 kaugele saada, et Ta teine kord
 mulle oma jälwuse näsku ütles
 etse näsku [täie metsisusega]
 ja siis tahtsin ma temale was-
 tata rusinuga.

Piewert. [käsa ringutades] Ju-
 mal - jumal -

Stine. [rusinas kätega] ja, seda
 ma tahtsin

Piewert. [kogeldes] Tüdruk, oleks
 ma sulle ometi midagi mõist-
 likku äpetanud. Sa ei oleks siis
 mitte nii wiletsaks saanud

Stine. [keskvalimise unsi poole kum-
latab] Wait, sääl krõbiseb liiv,
Kas see ta on? Kas see ta on?

Liewert. Ja see ta on.

Stine. [sunnitud kindlusega] Teis-
ootan ~~or~~ ma siin-lla ei kar-
da teda. Teie peate nägema,
mitte sügugi [taganet pikka-
misi raamatute juurest kauge-
male]

5 etendus.

Wäljast tuleb pikkamisi ja ras-
kelt õpetaja Holm. Mantel lah-
tiselt ümber wassatud. Kubar sü-
garale päha lillsutud. Terra alex
on palawikus aga sügugi tülpinud
ja wäsinud. Stine. Liewert,

Holm. [paneb mantli tooli pääle
unsi kõwal; tal on näogu teisale
pääditud ja ei pane Stinet tahelt]

Stine [kaegledes] linna-ei-karda-
mitte - [sääljuures libiseb ta tam-

sammult kõõgiurke poole, ette poole
sirutatud kättega, nagu tahaks ta
nägemata ära putkata!

Holm [näeb teda!]

Stine. [jahmatas kui liina saanud,
karjatas kergelt ja lasel kõõgiurke
ama järel kinni kurksuda!]

6 etendus.

Holm. Liewert.

Holm. Iraga see tüdruk. Ärge las-
se teda ameti ühtelugu amajuur-
de sisse. On juba paha küll, et ta
siin on.

Liewert. Ja, seda ta küll on.

Holm. [jäas kristuse pildi ette seis-
ma hingepiinas? Jeesus Kristus,
müüd aita. - Issand - issand -
päästa meid!]

Liewert. [an lava juurde istunud!]

Kas luugu nii paha on?

Holm. [ei taha vastata, viimaks

paal tõrkuades! Siewert, ma ei jünd-
 nud sääl wäljas enam ära kan-
 natada. See pigimust, kool mi-
 daagi, mida ära ei wõi tunda,
 ainult kuulda - see tõuseb ja tõu-
 seb. Ma istusin sääl ja waata-
 sin päält, - Toll - tollilt - toll
 tollilt. Ja sääl - [haarab äkki
kramplikult ta käest kinni]

Oh, ärge naeratage, armast sõber,
 sääl tuli nii ararääkimata
 hirm minu pääle, niisugune
 värin hinges kustumise eest -
 sääl - o; ma oleks wäljusti kar-
 juda wõinud hirmu ja ahas-
 tuse pärast

Siewert. [talle otsa waadates] Siis
 surma eest an teil hirm? - Sur-
 ma hirm? - Just nagu teistelgi!
[raputab pääd.]

Holm. [Lagedalt] Kes seda ütleb?
 Olga Siewert, Teie ei wõi ju sellest

aru saada; Teie olete wana, olete siin kõik selle aja ilma suurte aotusteta ja lootusteta elanud, aga mina - waadake mulle ainult otsa - idga oma soonega tahtsin ma rühmata, midagi korda saata, üles ehitada, ma pidasin ennast ju wäljavalituks, kes raudse waljusega siin fumalariiki olnud wõinud asutada.

Liewert. [järelmõttelikult] Seda olen site Teie küll ka wõinud.

Holm. [Waluliku waimustusega] O, terve oma elulootuse olin ma selle pääle pannud. Sjasse hurtsikusse tahtsin ma astuda, nende nälginud kalameeste elusse tungida; lapsi õpetada, tõrkujaid sundida, maaga ma neid tammihitusele sääl all sundisin; [tõuswa häälega] Liewert, kirikuid tahtsin ma siin ehitada südametst.

Siewert. [kaastundlikult] Ja see
 on niid kõik möödas.

Holm. [tumedalt] Kas saate niid
 aru, mis see sõna mulle tähen-
 dab? Kuidas kõik see sündima-
 ta, kõik need plaanid ja lootu-
 sed minu ees, hussaminekule
 vastutõrjavad. O, see on ärarääki-
 mata pole [kuulatab] Kuidas
 kas see ei olnud meri?

Siewert. [häälse püsti] Tema näost
 on näha kuidas äkki üks kaasa-
 rikkum mõte teda täidab, siis kõ-
 wa häälega] ellu poole, Teie peate
 oma kiriku uel taasse ülesehi-
 tama.

Holm. [sõnata] ellis Te ütlete?

Siewert. [kõige suuremas meeleliig-
 tuses] Ei, ei, ma tean selgesti
 mis ma kõnelen. Ma olen ainult
 vana mees, kes seda nii hästi enam
 ära ütelda ei oska. - Kuidas, kas

tahate Teie oma surmatunnilt üht
kirikut üles ehitada, millest meie
Kõigevägevamal hää meel oleks?
Kas tahate seda? - Ja kui... see
kirik praegu poris ja põrmus kõdu-
neb? üteloje muelle, kas Te tahate
fumalale auuanda.

Holm [inglises liigutuses] Lühiki-
dalt, äpetaja Liewert, mis tähen-
davad Teie sõnad? Kus liian ma
nii suguse eesmärgi.

Liewert [kaheldes] Siäl sees - [mäi-
tab kõõgi poole] Stine Kos - kirik,
mida ma mõtlen, on sügavaste
langenud inimese waim, ja
sügavaste langenud inimese
ihm.

Holm. [wahib talle tarretand pil-
gul tükk aega otsa, siis mis kaab
ta ennast sohwa peäle] O, see on
kole! - Niid - niid - [paaleli jättes]
seda ei wõi ma - nii kaugele ei

taa ma enesest jaogu - [äkilise -
malt] O, ja Teie teate seda, ja vii-
te mind mulliga niisugusesse kit-
sikusse

Liewert. Holm, meil ei ole enam pal-
ju aega. Kui Teie mulle niind
suremise selle läbi kergem teeksite...

Holm. [meelärakaitlikult] Üks awa-
lik -

Liewert. Ördge ameti ievka enese
pääle mõtelge. - Waadake, tääl
sees istub niind see noor hing, nii
ettevalmistamata, nii metsikult,
inetute mõtetega. - Ja niivisi
tahate Teie teda tema [maidal
ülesse] ette astuda lasta?

Holm. See on tema enese asi.

Meil ei ole ju ^{mitte} patude andeksand-
mise võimu

Liewert. Ei seda meil ei ole. Ja se-
da sürgi mõjub üks andeks and-
mise sõna mõnikord nii trüüs-

tivald - nii -

Holm. Siis andke Teie talle see.

Liewert. Ellina? Õpetaja Holm, nii päris ilmaaegu, ei aetud mind siit mitte minema. Kusute Teie siis teiesti, et miisugene inimene nagu mina, ainuüksi kahetsuse sõna tema suust välja saab? - Ja see on ju pääasi.

Holm [mullarakeitlikkuses]. Kui wesi siia ulatab, küll siis hirm juha tuleb -

Liewert. Hirm küll - aga mitte kahetsus!

Holm. Jätke mind. [kindlalt] Oma wiimasel tunnil ei tee ma miisuguse kadunud inimesega mitte tegemist

Liewert. [ärrkilise wihaaga] Mitte? Siis ütlen ma Teile, Teie ei ole kellegi kristlik preester.

Holm. [temale wastu] Seda ütlete

Teie?

Siewert. [niisugiselt] Ja muu-
dugi-mina-mina. - Mina ise
ei ole seda ka mitte alnud, aga
ma tean väga hästi, kuidas üks
aige preester olema peab. - Mitte
nii naagu Teie. Paremas teha peab
tema tahtma -

Kalm. [trehutatult] Kuidas?

Siewert. [rahustarvalt] Mõteldge ame-
ti järel. Ma ei ole ju ama kaha-
meestele juba ammu gi enam kor-
ralikku jullust pidada võinud,
kuidas peaksin ma seda nüüd
Teile pidada võima! Aga ooda-
ke [pöörab naamatariüni poole]
seda, mis mina ütelda tahan,
seda on üks suur mees juba en-
ne ütelnud - see on midagi sellest
vähesest mis minule mu aru-
sast üliõpilase ajast veel järele
on jäänud, sest et ta täiesti nii

ilus ja hääl on - - ja - siin ta
mul on Goethe -

Holm. Mis see tähendab praegu?

Siewert. Holm, panege tähele. Siin
see seisab - üsna lõpul - see on
just kui Kine Kosi ja Feie jaoks
kirjutatud - siin see seisab. [Loeb!]

Sest patuse kahetsust jumalus
näeb

Ja taevaste tuliste käte pääl jõuab
Kord ülesse taewasse kadunud

laps. -

Kas kuulite seda? [kordab]

Ja taevaste tuliste käte pääl jõuab
Kord ülesse taewasse kadunud

laps.

[paneb raamatu kinni - waimus-
tatult] See on nii ilus - mis see on
nii ütlemata ilus - ma ütlen Fei-
le, Holm, see kes seda kirjutas, see
oli õige usk meie kolme seas.
Kas tahate nüüd, mu poeg? ütlet.

ge ja.

Holm. [wäideldes] Ärge tungige minusse, ma palun Teid. Ärge tehke mind mitte minu tundmuses ja minu usus wankuma?

Liewert. [tungivamalt] Teie wange? Siis teete Te seda, Holm. Teie wõite seda. Teie olete üks puhastest. Käige siis selle hääle järel. Kas pean ma stinet hüüdma?

Holm. [Lehmataamad] Luda Te ei tohi.

Liewert. [liigutawa lihtsusega] Holm, kui Te minu sõna kuulda wõtate, siis wõite Teie fumala kotta ühe anni, ühe puhastatud hinge- ja kui tema nimi ka ainult stine kos on; siis wähendaksite Teie minu süüdi ka materkene. Mõteldge, siis oleksite oma wiimase silmapilgul mind wana meest tema patust puhtaks pesenud. Teie oleksite mi-

daagi korda saatnud - midagi
ilusat, - midagi kadumata. -
Kas tahate?

Holm. [just kui hirmul üllas-
wa Stine pildi ees] Nüüd on küllalt.
- [Energiliselt] Ma ei lase enesele
Teie juttude läbi seda tüdrukut
kalla kaubelda. Teie läbi veel kõige
vähem. - Kas mõistate?

Siewert. [kaholewa kurbusega] Ei?

Holm. [jaäsel] Ei, ma ei woi mi-
dagi teha, mille ees ma jätkust
tunnen. [Lühikene Wabeaeg] siis
sirutab Siewert Holmile pinna -
misi käe wasta]

Siewert. Siis oleme teineteisega ta-
sa walmis. Siis ei ole mul siin ka
midagi enam otsida. - Hääd
ääd, õpetaja Holm.

Holm. [üritades] Kuhu Te lähete?

Siewert. Ulesse, oma kambrisessesse
[wõtab raamatud] Ma tahan neil

meil viimastel tundidel veel ma-
tusele oma hinge ühendada.

Holm. Ja mind tahate siia üksi
jätta?

Siewert. Teil on ju oma ristiusk.

Holm. Õpetaja Siewert, elage häs-
ti. [Ärni ja järsult] Andre mulle
andeks, ma ei või teisteti.

Siewert [püksimisi] kahju-
süli midagi nagu mu viimane
loetus. Na, hääd ööd. [läheb
pahemale poole õpetaja maga-
distuppa!]

Felendus.

Õpetaja Holm üksi. Ta on laua
juurde istunud. Selgesti paistab
tema sisemine palavikusarna-
ne rahutus. Pea kuulatab ta
asna poole, mille kallal torn
raputab, pea tõstab ta pöö mõ-
lema käre najale ja ümises

midagi oma ette. Väljas kuulub
meri ühtesoodu edasi. Kuu mö-
ni iseäranis kõle hääl üles tun-
gib, jahmatab üksildane ja pa-
neb käed risti. Viimaks lööb ta
piibli lahti, lehitseb ja ümises.

Holm. [kindluseta rutuga! Ma
ei väi teiseti - ei väi teiseti [lööb
raamatu kinni] Ka siin mi-
dagi. Ka see raamat ei ütli
mulle midagi. - - Põnad - sõ-
nad! [An püsti tõusnud ja ra-
putab akent] Ja mina otsin
pääsemist - pääsemist [Teule-
pühmõg tõmbab läbi korstna ja
see kostab kui metsis kaebe hääl
läbi tea]

Holm. [karjatab] Suur - Jumal -
[koputatakse]

Holm. [Lei kuule] [kõõgiuks avaneb
ja sisse astub marmel Westphal,
käes väikset kotti kandes.]

8 etendus.

Holm. Ellamsel.

Ellamsel. [tasa] õpetaja härra! -

Holm. [Läkki ümberpöörates] Sti-
ne- [kogub ennast] Mis Te ta-
hate?

Ellamsel. [rõhutud] õpetaja härra, wesi ei ole kõrgist enam kau-
gel.

Holm. [kes wägise ennast rahule sunnis] Westphalen, nii kaua kui meil elu sees, on ka lootust.

Ellamsel. [alandlikult tasa] Ja, õpetaja härra, meile wanale inimestele küll mitte enam [Rute-
nini] alla tahtsin Teile ka ai-
nult seda sira teha.

Holm. Mis see on?

Ellamsel. Minu kogutud kopi-
kad, õpetaja härra - neid ei ole
palju.

Holm. [imestatult] Ja mis ma

praegu sellega pääle hakkama
pean?

Elamisel. Õpetaja härra - Teie
olete nii kõige noorem. Mul on
ka misugune usaldus Teie jän-
nisse, ja see ei peta mind mitte,
õpetaja härra. Ma ütlen Teile,
kui keegi ennast siin päästab,
siis olete Teie see. Pange tähele. Ja
siis võtke see kaasa [Rõhuga] Teie
päästate ennast.

Holm. [sügarasti liigutatud -
kogeledes] ellina? - Keda - ütlete
Teie?

Elamisel. [rahulikult] Keda üt-
lete mulle üks seessmine hääl. Teis
peitub misugune võim - Teie alex-
site meid kõiki siin paremaks
teinud.

Holm. [astus tema juurde] ellina?
Keda siin vihata? Kuidas alexsee
süll sindida võinud?

Ellamsel. O, kui ka mõned alju-
ses vastu pannivad ja ähvardasi-
wad, nad tundsiwad ometi sel-
gesti ära, et Teie see äige meie
jäoks olite. Teie olensite ajaajak-
sul siin inet teha võinud.

Holm. [tuliselt] O, ma tänan
Teid, armas emand. - Ja, seda
ma tahtsin. Linna poole läks
ju kõik minu püüdmine. - O, kui
karastav see on.

Ellamsel. [trütsüdamiselt] Ma
usun, Teile ei oleks ka kõige hal-
wemad vastu panna suutnud.

Holm. [ennast sirgu ajades] Ka
kõige halwemad mitte? Ja seda
lootis kogudus tõesti minult? Ka
kõige sügavamale langenud on
minu pääle lootnud? [Äkki suu-
rusega] Jumal, sellist kuulen
ma häält, mis mind hüüab. -
See on tee, mida mööda ma pean

astuma. Nüüd näen ma teda.

[Ta astub kindlal sammul kõrgi-
usse juurde, avab ja hüüab] Stine!
ellamisel. [hüütatud]. Tema peab
tee juurde tulema? - O, õpetaja
härva, olge häa tema vastu, ärge
olge mitte wali tema vastu. [lähel
ära kõõsi]

9 etendus.

Õpetaja Holm on laua ääres aset
võtnud. Kohe selle peäle ilmub Stine
kõrgilävele. Ta hoiab seljataagant
kätega kõrgiunest rinnist ja vahib
kartlik-trotsivalt õpetaja poole.

Holm. [heidab kiire pilgu tema
peäle ja vaatab siis jälle enese ette
- siis walju enesewalitsemisega] Tu-
le lähemale.

Stine. [astub kartlikult sammude
lähemale]

Holm. [ohkab] Siia - minu juurde.

Stine. [ei liiguta ennast]

Holm. [teravalt] Sa pead siia tule-
ma! Kas sa ei kuule?

Stine. [ettepoole kumardades] Mis pean
ma siin?

Holm. [nägu kähe kae vahel peites,
raskelt] Mina - mina pean sinult
midagi küsima.

Stine. [tigeda vihaga] Ma ei vasta
aga mitte.

Holm. [tõusub püsti ja vaatab talle
kindlalt otsa - siis karedalt] Küll
me näeme - istu siia.

Stine. [vaenulisult] Ma võin ka
seista [sel silmapilgul tõusab
üks tuulehoog vastu maja, kõrgis
kukub aknarnuut koliseades pöran-
dale]

Stine. [rahjuräõmuga] Siisil läks
üks ruut katri! - See on torm. Nüüd
ei kesta see meiega küll enam
kaua.

Holm. [astub suurte sammudega
akna juurde ja vaatab alla] Pä-
ris walges wahus täuseb ta juba
kõrgelt. Üsna lähedal.

Stine. [naerab]

Holm. [warjatud wihaga] ellis sa
sääb naerad?

Stine. Seda ma Teile ei ütlen [nae-
rab jälle]

Holm. [äski tema juurde astudes,
tema käest kinni] Kas sa ei kuule,
meie peame suurema, tüdruk? - ära
naera nii jultunult, muudu -

Stine. [lahti rabeledes] Kii anⁿⁱäi-
ge - läige aga [kaebab] o - o -

Holm. [lasest ta lahti ja lööb mõ-
lemad käed näo ette. - Siis enesele?]

Pfui! [wiskab ennast wäsinult
sohwa peäle] Kuidas wõisin ma
seda? [ennast kokku wõttes] Tüd-
ruk, mõista ameti, saa ameti
aru - ma tahaks ju sulle mida -

gie hääd teha.

Stine. [tema pääle näidates, jul-
tunnult] Teie?

Holm. Uina- ja muudugi.

Stine. Teie tahate küll minne ees
välja sülitada, nagu esimene
kord all nanna ääres.

Holm. [wahil talle arusaamatu-
ses atsa!] Illis ma tegin? Seda ei
ole mul meeles.

Stine. [ilma arukartuseta] Illis? -
Ei ole meeles? See ei ole äige, - niid
Te wakitate.

Holm. [wihaseks saades] Käbemata
tüdruk, ma ütlen sulle, ma ei tea
sellest midagi [enesel vastu pääd
lühes] O, mis olen ma oma pääle
wõtnud.

[Lühikene wahetug. Stine waadab
talle atsa, haadab mõlema käest
toolilöönist pinni, kumardab
ettepoole, siis lühidalt ja tõukawat!]

Stine. Siis tahan mina Teile seda meelde tuletada. Sest nüüd kus roin warsti määdas on, ei tee ma Teile wihast enam midagi wälja.

Holm. [Laigab]

Stine. [terawalt] Teile ütlesite, ma ei tohtida Teid teretada, minu terwitus rasjastawat Teile kumbe.

Holm. [Wawaga] Seda-olen mina-ütelnud?

Stine. Ja siis ütlesite Teile weel. Friimesed naagu mina, oewat kui külgehakkaw haigus.

Holm. [tõrjudes] Ei!

Stine. [edasi] Nisugusest peab kaugegelt mäada minema.

Holm. Kui ma seda tüepoolist ütlesin, siis ei tohtinud ma seda mitte teha. — Nüüd on mul sellest kahju, kas mõistad! [Kohin wäljast] ellina — mul on kahju, Stine

Ma tahaks seda jälle hääks teha. Kas kullel?

Stine. [isearaliselt] Teie? [naerab heledalt]

Holm. [uttu] ellipärast ei usu sa seda?

Stine. Ei, see ei ole Teie tõsine tahtmine, seda teete Te ainult surmahirmu pärast.

Holm. [kõigist jõunst enese üle valitsedes] Naene ära pane mu kannatust liiga raske proovi päale. - Siin sees sina, ja väljas vesi - meil on vaevalt üks tund veel aega!

Stine. [Hui meelitus rõõmus] ainult üks tund veel? - Jumalale tänu, siis oleme ju varsti nii kaugel.

Holm [ära heitunud] ära teota, Stine. Ilammermaa kalamehed võivad meile appi tulla.

Stine. [nagu ülval] Selle tormiga

mitte. Sel wiletsal elul on warsti
lõpp. - O jumalale tänu - Juma-
lale tänu.

Holm. [tema juurde, temast sin-
ni haarates] Surra? - Surra tahad
sa? [tõmbab teda ühe kotsli pääle
enese kõrwale! Istu siia, minu kõr-
wale. Stine, kas sul kahju on sellest,
mis sa teinud oled?

Stine. Lasse mind - [pää waju
rinna pääle, enesega waideldes] Ma
ei taha mitte.

Holm. [tingivalt] Sa pead mulle
wastama

Stine. [raputab pääd]

Holm. [haarab ta käest sinni] Stine,
usud sa Jumalat.

Stine. [Surra norus pääga] See ei ole
Teie asi küsida. - Jumal ei ole
kunagi minust hoolinud.

Holm. [soojalt] Sa ei ole ialgi te-
ma poole palwetanud. Mis pärast

mitte?

Stine. [ükskuiselt] Teie kumlete ju-
lla ei tahtnud mitte.

Holm. [kirglise soojusega] Siis
oled sina ka tema ees hirmu
tundnud, ja hirmu tunneme
meie ainult millegi elava ees.
Ja, Stine, jumal elab - millalgi
ei ole ma seda selgemini tund-
nud, kui praegu, kust ta sõjal wäl-
jas seisab ja otsa tahab teha. Ja
kahetsijatel antakse talwas andens,
sulle ka, kui sa tõelikult kahetsed,
hirmus tõelikult, Stine, see on pää-
asi; sest ainult tõde tungib tae-
wa.

Stine. [Wahis talle otsa, harkas
wärisema!] Opetaja härra, mis ta-
hate minust Teie? - Misparast
kõnelete Teie üldse minuga? -
- nii - nii - misparast teete Teie
seda?

Holm. [Metsiku tulega] Iest et
ma sind päästa tahan - päästa,
kas ~~sa~~ mõistad? - päästa
igavikule

Stine. Münd? [kargab püsti, rin-
gutab käsa] Teie? Selle taga pei-
tud midagi muud. - äpetaja
härva, seda ei mõtle Teie mitte
otsekoheselt. Seda ei väi Teie tõsi-
selt - - -

Holm. [waheli] Siisgi, siisgi muu
laps, ma olen oma kartusest ja -
gu saanud, ma tahan - - - sind
aidata, ma tahan - - -

Stine. [hirmul] aga mis Te siis
minust tahate?

Holm. Sa pead, nii kui mina, ra-
hulikult ja laisusaldust surra või-
ma. Kas kuulid, surra? - Ma tahan
sinus lootust aratada, et sa tääl
ülemal andeksandmist leida võid
[dunqiwalt] andeksandmist, Stine.

Stine. [puhkab wälja] ärge waeuakse ennast. Minule ei anta andeks.

Holm. Stine, kas sinu palud siis nii ülemäära inetud on?

Stine [hirmuga] õpetaja härra, — seda ärge küsige — ärge seda küsige.

Holm. Just seda pead sa mulle usaldama.

Stine. [kartlikult] Ah, sel ei ole ühtgi mõtet. Õpetaja härra, Teie ei saa sellist ameti aru.

Holm. Siisgi, siisgi, ma tahan katsuda —

Stine. [metsiku kindusega] Noh, härra, eiell, õpetaja härra. Kui te siis tahate, siis peate seda ka kuulda saama. Nii siis esiteks: ma olen oma ema wihanud, wihkanud, maagu midagi kihutist. Kas müüd teate?

Holm. [taganedes] Stine.

Stine. Waadake - waadake, sellist ei suuda üksugune peenisehe härra, nagu Teie, mitte aru saada, kuidas meie wäese rahwa jumeres lugu on. Aga see on tõsi. Mul on praegu veel häbi, kui ma ainult ta pääle mõtlen.

Holm. [Ei jõua ennast waguada!] Aga sa palusid ju ameti temale aiusat matust?!

Stine. O, see oli ainult inimete pärast. Et mitte jälle nii palju meie üle ei räägita.

Holm. [Wastikusiga] See on siis tõsi, mis inimesed Teie üle sesistawad?

Stine. [noorus pääga] Ja, nii see küll on.

Holm. - et - [wairil!]

Stine. Ja kui isa suri, ja äpetaja siwert ise nii wäeseks jäi, et ta midagi enam anda ei woinud,

[mõrudalt] sääl pidin mina midagi
platsi astuma. Siis tundis ta mind
seda tegema.

Holm. [kogeleedes] Minu - Jumal -
Stine. [mõrudalt] Kas mul ei ole
nüüd aigus? Sellesarnast ei anta
taevas andes? Mis, õpetaja härra?

Holm. [surub käed kokku - ene -
sega võideldes, akitselt] O, see on
mii hirmus kole.

Stine. [tumedalt] See oli ainult
algus.

Holm. [tarretanult] Veel rohkem?

Stine. [arahirrumunud] Kas ma
teile ei ütelnud, õpetaja, õpetaja
härra, et see midagi Teile kõrvade
jooks ei ole?

Holm. Räägi lõpuni. Ma ta -
han kõik teada saada).

Stine. [katab näo käega kinni,
siis paludes] Minna - ah, laske mind -

Holm. [surutult] Siina pead rääki -
ma.

Stine. [sõnakuullikult] Kui ema
parast wähe raha sai kaardipa-
nemise eest ja lausumisega, siis
-waadake- siis ei sundinud ta
mind enam. Siis-äpetaja härra,
müüd tuleb kõige pahem.

Holm. [heitunult] Jäta järele,
mul anj hirm-

Stine. [melleheitmisel] Siis oli mul
enesel hirmu meeste järele, müüd
Te teate, mis mina olen.

Holm. [wahib talle silmapilk ae-
ga otsa, siis taganeb ta teisele pool-
le ja teeb tahtmata liigutuse
käega] Ära-ära siit.

Stine. [troostita] Näete müüd, -äpe-
taja härra, müüd täwate Te
mind enesest ära. Ellispärdast
Te minult küsite?

Holm. [pool uimane] Elline- mi-
ne minust eemal - mina ei ta-
ha ka midagi enam wastata,

aga mine müüd ära.

Stine. [taaganedes! Kas näete, et
minu jaoks andeksandmist ei
ole. . .

Holm. [karedalt, kõigest jättust!
Ei, ma ei tahan - ma ei väi
mitte karalust näsida. - Tüd-
ruk, ma ei tohi sull kõike lao-
tust röövida, aga värisema
pearsid sa viimse kohtu ees.

Stine. [käsa ringutades! Äpeta-
ja häna, mis on mulle viimse-
kohus. Selle sisse ma ei usu. Ma
tahan ju midagi muud.

Holm. [karedalt! Mis sa siis
tahad?

Stine. [langeb äkki tema ette põl-
wili ja haarab tema kuu järel!

Teie - - - - -

Holm. [hingetult! Täuse üles.

Stine. [wärisedes! Teie - Teie peate
mulle andeks andma). - ainult

üks sõna - üks ainus sõna, tahan-
sin ma kuulda.

Holm. Täuse ühes. Seda ma ei väi
Stine. Ei, müüd jään ma siia
põlvili - tulgu müüd mis tahes,
vesi või midagi muud, mis see
mulle korda läheb. - äpetaja här-
ra - üks ainus häa sõna. - Ah, kui
Te mind ameti ajal korral mitte
enest ära tõngamud ei oleks,
kui Te mulle ameti vähe vastu
tulnud oleksite - algusest saa-
din igatsesin ma ju häa sõna
järele Teie suust.

Holm. [hoiab kramplikult tema
käsi enest eemale]

Stine. Ei, ma ei jäta Teid mitte.
Teie ütlesite, et mind päästa
tahate. Seda ei unusta ma ära
Seda kuulen ma alataasa. Kui
ma Teie otsa vaatam, siis an-
mul ju ka kõigist rahju, mis

— ma teinud olen, siis tunnen
ma kahetsust - äpetaja härra -
müisugust kahetsust.

Holm. [tõukas teda eemale] Teju-
deta kahetsus ei aita midagi!
Müisugust, nagu sind, mina ei
usu.

Stine. [taganedes] Seda Teie ei
usu? [käblikult karjatakse] Kuu
ma ainult midagi teaksin -
Kui ma ainult midagi teaksin,
et Te mind usuksite [Wäljast
kuuldub tume müdin]

Holm. [ilma seda tähelepanema-
ta, wahib Stine otsa, ärski paol
tahtmata] Midagi-aru-olemas.

Stine. [tema ette maha langetades,
tema põlvedest kinni võttes]

Ütlege seda mulle.

Holm. [äkilise fanatismuse üle-
waimustuses] Hää küll - wahest
tahab Jumal sinu kallal imet

teha, sa võid ennast wähest pääs-
ta. Kuule, Stine, kes armastuse
on surmanud nagu sina, ja
tahab häaks teha, sel peab kõige
suurem armastus olema.

Stine. [Arusaamatuses] Mis-
mal-peab olema?

Holm. Kõige suurem armastus
aega on sellel, kes & enese pääle
mõtle mata, ilma tase lootma-
ta ennast alwerdab, kes naera-
tades teiste eest - - -

Stine. [Taganeb ja wahib talle pä-
rani silmil otsa] Illida?

Holm. Ei, ei, ära küsi enam. -
ja kui sina seda wüimast, kõige-
kõrgemat mäistaksid, siis peak-
sin ma sind uskuma.

Stine. [Tema kuu hõlmast rinnu
hoides] Äpetaja härra! [Tagant
üks hääl: „maja wajak“] [Telsa-
mal silmapilgul kukub wesi

mürisedes vastu mundusid, ja ioga
pilu vahelt sirised ta läbi. - kõik
wabised!

10 etendus.

Endised. kooqist manusel
Westphal, tema taga Rutshow.
Manusel. [palavikus] Wesi tun-
gib kõõki - - Päästke ennast.
[tormab näitelawale]

Rutshow. [paaloldi riides] Kirikus-
se, õpetaja härra - kirik on kõrge-
mal [kius Holmi eusega kaa-
sa!]

Manusel. [kut lahti pissudes,
hüüab üles] Õpetaja Siwert - wesi-
kirikusse! [ruttab ülesse.

Holm. [urse juures meelärakheit-
liselt karjudes] Hine - Stine!..

Resriie

Kolmas waatus.

Liivastiku kirikus. Lühikene kitsas saal. Seinad vanadusest punnis läinud puust, taarustest paljudest kokku seatud, iluta ja waased. Mõlemal küljel kõrges ülimal madalad rohelised aknad. Üsna taga altar, mille pääl roheline tekk, ristiga ja suured wask lühtrid. Altari kohal, pea-aegu katuse all, lähel galerii, mille pääl harmonium seisab. Taga paremalt paelt wiib üks trepp alla torni, altari tagant üks üks käärkambrisse. Pakemal küljel

112.

üks, mis välja viib. Paremal ja pahemal pool pingid ilma leenita ja nende vahel käik. Pahemal pool seisas kõrgendatud ümar-gune kantseel. Laest ripub väikene täielik laevakene alla, mis nagu see kalameeste küla sees viisiks.

Aetendus.

Stammiku vara. Hall, sume udu-valgus vahib läbi ruutude. Tornist kolab ühetooniliselt kellaahääl. - Tuumest kuuldu ~~veel~~ ainult aeg-ajalt veel kange mühin. An väiksemass jäänud - Ühimese pingi pääl paremal pool istub väsinult Holm. Ta an pää käe pääle toetanud, nagu magas ta. Pahemal pool, arvata neljandal pingil kummal Liewert. Taga pool, altari juures an mamsel Westphal. Kell helisel alatasa, kuid mitte valjusti.

Siewert. [Holmi paale waadates, tasa-
selt] Holm, kas eksitan Teid?

Holm. [kõlata häälil] Hoidku.

Siewert. Nüüd tööb Rutschow juba
tund aega sääl iluwal oma hä-
dakella. Just kui oleks täna pü-
hapäew

Holm. [ennast sirgeks ajaales] An-
ju pühapäew.

Siewert. Täepoolest? - - Aodare. -

Ah, ja, ja täesti, käiges sellishädas
alen ma seda täiesti ära unu-
tanud, - Kui ka mitte midagi
kõhus ei ole - - minu wanduses -

Holm. [wäsinult] Uul an Teist kah-
ju.

Siewert. [teist juttu tehes?] Nii siis
täesti pühapäew. Siis pidite Te ju
aieti oma ametisse seatud saa-
ma, Holm.

Holm. [kuutmata] Ja, seda ma pi-
din. Konsistoriumi nõuunis pidi.

tulema, maanõuunnis ja meie
kiriku-estseisja, minu aukupäe-
waks. Wahet ka minu isa, fut-
lus oli mul ammu walnis-ella
olin enesele seda nii pühali-
kult ette kujutanud.

Siwert, [waiselt] Jumal ei taht-
nud seda.

Holm. Ei, Jumal ei tahtnud se-
da. [Wahraag].

[Kella hääl tornison waisinud]

Mamsel. Küünd jättis Rutschow kel-
laloõmise seisma. Ella waatan
äige tema järele

Siwert Ja, tehke seda mamslike-
ne. Ta wanne mees ei jöwa wist enam
mälja ja wäsimuse pärast.

Mamsel. [astus tornitreppi mooda
üles]

2 etendus.

Kündised ilma mamslita.

Holm. [najatab ennudist wiisi üle

pingi - ristis kätega]

Liewert. [Täuesel ühes ja astul pikra-
misi akna juurde! Ühes asian kin-
del, ma ei hulu enam nii! - ja
vee ei ole kake tunni jooksul ka
enam kõrgemale tõusnud.

Holm. [Mii kui silmed! Münd peaks
päästmise tulema - pea - pea -
müidu [veinid!]

Liewert. [tasa!] Ja, müid peaks ta tu-
lema, müidu ei lejaks nad moel
enam eest.

Holm. [vaikses meeliärahelmi-
ses! Nälja ja janu kannataksin
ma häameelega, kui ainult
mu jäud vastu peab.

Liewert. [ruttu!] Selle pääle ei pea
Teie mõtlema [ta lähelrutu rutu
istuja juurde, südamliselt! Holm,
mul on Teid veel tänada. See
oli ameti ilus teist.

Holm. Ma ei tea mitte, mida

Te arvate.

Liivert. Et Teie eida sellele naese-
le loomale paar hääd sõna ütle-
site; see oli teist ilus, Mamsel
Westphal jutustas mulle.

Holm. Seda ärge tulestage mulle
meelde -

Liivert. [panes talle käe öla pääle]

Holm, missugune võim peab Teil
inimeste üle olema. Ta käel sest
saadik kui äraseletatud ümber,
ja nüüd andke siia [Haaral
ta parema käe] Kes teab, kui tih-
ti me veel teineteise kätt pigis-
tame?

Holm. [bargas püsti] Selle pääle
ei väi ma Teile kätt anda, ärge
küsige edasi. Selle tüdrukku juu-
res ei ole muud olemas, kui kül-
watus ja meeliga jõledus. Ma olen
tema jäädavalt enesest ära tõu-
ganud.

Liewert [lahtise rünga] aga kui-
das on see võimalik? Ja muidu
ei ütelnud Teie temale midagi?

Holm. [kindlalt] Mitte midagi -
sest mis arituses rahest veel
kõnelesin, sellest ei saanud tema
aru.

Liewert. Holm, ärge pange pahaks,
aga mis see siis oli?

Holm. [lühidalt] Midagi kanget.
Midagi, mis misugune lange-
nud inimene ei mõista ega
mõistma ei õpi.

Liewert. [pääd raputades] Seda
ei jaksa ma enesele ära selita-
da.

3 etendus.

Pendised. Stine.

Rahemalt poalt sissekäigust
astub Stine. Paljaste käewartega
ja kõrgesse pööratud undruskuga.
Tal on weemöödrupuu käes ja ta

astub kogu elawalt Holmi poole.
Tendest ta olewust paistab rahu
ja rõõmus meelealu.

Stine. [elawalt] Æpetaja härra,
israa selgemaks täheb wäljas.

Holm. [wairis]

Stine. [seda tähelepanemata]
Tõe poolest, wesi ei tõuse enam).

Päris tõesti - selle kriipsu juures
seisab ta - waadake, selle juures
siin [tahab mõõdu puud näi-
data]

Holm. [ei pane seda tähele]

Stine. [Waatab talle ürs silmapilks
otsa, - Waheaeq - siis wiivitades ja
kindlusetata] äga-æpetajamaja
meie all on sisse langenud. ai-
nult müürid weel. Kas Teil ei waa-
taks teda weel kord, õpetaja härra?

Holm. [ei wasta, paneb pisikamisi
käed näo ette]

Stine. [Wiimase kattega] Siit kohalt

näete teda selgesti!

Holm. [ei liiguta]

Stine. [meil võrd katsudes] Äpetaja häna - [kuna ta ilma vastu - seta jääb, Siwert'i poole, kinnalt] Mis äpetaja Holmilwiga on?

Siwert. [kes seda väikides enam väl - ja ei jöua kannatada] Stining, äpetaja Holm on haige. - Nälg ja jann on teda nii kaugele viinud, - ta pead teda sellepärast rahus jät - ma, mu tütar.

Stine. [waktidamata Holmi pää - le waktides] Nälg on temal?

Siwert. [ümisesdes] Ta on tammiehi - tuse puures enesele liiga teinud ja juba paar päewa enne seda ei söönud ta pead midagi.

Stine. [isra Holmi waktides] Nälg?

Siwert. [teist juttu tehes] Mine nüüd sinna sisse, käärkambrisse ja tõmba amale sukad jalga.

Nii ei wõi sa siin kirikus ümber
kõndida. See ei ole sünnis.

Stine. [üles ärates] Täna wäga,
äpetaja härra. Teil on õigus. Ma
lähen koha [astub ära kääreamb-
risse]

4 etendus.

Siewert. Holm.

Siewert. [temale järel waadates, pääd
raputades] Mis Te ainult selle
tõdruksuga pääle olete hakanud?
- Ta on ju hoopis muutunud.

Holm. Ärge minu nimi tema
omaga ühtemisi ühenduses nime-
tage. Ma ei kannata seda ära

Siewert [läbilisest saadist] Häbenige,
äpetaja Holm. Teie olete imetio
korda saatnud ja salgate ta mind
ära.

Holm. [älased kehitudes] Kiimevadi
siis näewad imed Teie pool wäl-
ja? Nii wiletsad wäinised?

Siewert. Ja muidugi, sest naisu-
sed muutused on ameti minu ru-
mala mõistuse järgi ainsamad
imeteod, mis erisküll veel järele
on jäänud. Wõi teate Teie mida-
gi paremat?

Holm. [sirutab käe wälja] O, õpetaja
Siewert, veel on inimesid alles, aga
Teie ei näe neid mitte.

Setendus.

õendised. Stine.

Käärkambrist toornal Stine wälja,
käes on tall pudel ja hõbe karikas.
Stine. [hõisates] Õpetaja herra-waa-
dake ameti

Siewert. Mis? - Mis sa saäl tood?

Stine. Ma leidsin saagi puolist - sun-
-weini õpetaja Holmi jaoks

Holm. [kargab püsti] Jüua?!

Siewert. [selsamal ajal] Weini an sul?

Stine. [wäljaputsates] Ja, ja - siin pu-

delis - matukene. Waadake ainult
- kapikesest säälses.

Holm. [tagasi astudes] See on ju õh-
tuisoomaaja vein.

Süwert. Stining, minu armas Sti-
ning, see on ju tore. Kuidas sa
ainult selle päale tulid. Niiud
wõime ometi jälle mõni aeg was-
tu pidada [wõtal tema käest pu-
deli ja teeb lahti] Waadake Holm,
mis ma ütlesin? Stine läbi teie
päästmine.

Stine. [Karinal käes hoides] Ja, mind
wõib õpetaja Holm juua.

Süwert. [kes sisse walab] Esenesest
mõista. Aga meie teised ka Niiud
saab igaves ike suutaie. Rutschowi
ja mamsli peame ka alla kutsu-
ma

Stine. [kangepaelselt] Aga kõige
enne juab õpetaja Holm. [Wõtal
Holmilt karina]

Siewert. Kuidas sa soomid. Lina
leidsid ju ta, mu laps. [Holmi poole]
Niid ruttu, Holm, olgu ta Teile
terwisesks.

Holm. [waatab joogi pääle, karikas
värisel ta käes] Siewert, kas Teile ja-
mine olete?

Siewert. Wäga, mu pojuse, ärge
uul küsige.

Holm. [talle peesrit waidates ula-
tades] Siis jooqe.

Line. [Waljult] Ei mitte-

Siewert. Mida peaw enne? - Teile tahate
tõesti wanadusele esaiquse jätta?

Holm. [Pluui näriolis] Ja-ja.

Siewert. [Waimustatud] Holm, siis
wõite Te ütelda, mis Te tahate,
see äö ei ole mitte wähe Teile pääle
mõjunud. - Noh, siis wotan ma
wastu [joob]

Holm. [nirutab pääga ja wajub aeg-
laselt pingi pääle]

Siewert. [joogiriista suu juurest ära
wõttes] See hoowab läbi iga liikme.
- See annab elu. Holm, niid kat-
suge Teie!

Stine. [talle karikat ulatades] Ja,
õpetaja härra, niid jooge Teie
koix ära. Ühe söömuga. Küll Te
näete, see aitab Teid jälle üles

Holm. [kõlata] Õhtusöömaaja-
weini ei joo ma mitte.

Stine. [arabirmuimult] Aga õpeta-
ja härra -

Siewert. Ma ei kuule wist mitte?! -
Teie ei wõta weini wastu?

Stine. Õpetaja härra, Teie olete ju
ometi nii haige.

Holm. [tiidrukku poole] Sina wõid
ta ära jätta, wõi kõster ehk man-
sel [Siewerti poole] Minust sääljum-
es ärge tehke asja

Siewert. Holm, ärge tehke siin rumu-
lusi. See tähneb liialt. Teile on seda

karastust, meie seast kõige enam
tarvis, sest Teie olete palju kauem
kui meie nälginud ja tööd tei-
nud. Olge mäistlik, Holm, meie
hädas on see vein, nagu iga tei-
meigi.

Holm. Täjab ennast waeuaga sirgens!
ellinu jaoks mitte. Jumala järel
olen mina walitsija selles kirikus
ja ei tohi mitte teema püha riista-
de külge puutuda.

Liewert. [unustab enese] Paganu pih-
ta, see on ju lihtne hullus. Holm,
mõteldge, me wäime siin wakest
weel kaks päewa ilma iwata istu-
da. - Sellepärast üks ainus suu-
täis - ma palun Teid.

Holm. Kui Teie mind weel kauem
piinate, kallan ma ta maha.

Liewert. [täies vihas] Mis Te tahate?
- Maha kallata seda hääd wiini?
[kiskus temal karika käest] Seda

ei luba Teie enesele mitte, nii kaua
kui mul veel vähe hinge rinnus-
on. Kas teate, mis Teie olete? Üks
teguväimete fanatiker olete Teie,
kellest armusal jumalal küll min-
git rõõmu olla ei või.

Holm [muleärahitmisel] jumal-
-jumal lase ometi imet sündi-
da minuga.

Liewert. [Holmi endiseid sõnu kora-
tes] Snesid sünnil ümberingi
kuid Teie ei näe neid ainult
mitte.

6 etendus.

Holm, Liewert, Stine, Tornist tuleb
Rutschow ja Mamsel. Mõlemad äre-
uses, just kui oleks neil midagi
ärakorralikku teatada.

Rutschow. [Holmile] Õpetaja härra,
ma pean Teile midagi tähtsat
teatama. Tääl väljas - -

Mamsel. [ärevuses sisse] Üks lastein

- Te võite selle päale julge olla. Ma nägin teda selgesti.

Holm. [nagu elektrisõitnud] Sellis Te ütlete, armas emand? Piis tuleb küll päästmise? Rutschow, lootside- lootsin mannermaalt, kes ole?

Siewert. [kõstrit raputades] fuma- la pärast, kõster Rutschow, nüüd arge meile mitte puhkuge.

Rutschow. [rahulikult] Ei, õpetaja harra, nii ei ole see kahjus mitte. See on ainult üks tühi lootsin, mis vist kuskilt lahti on rebunud. Tor- mist võite Te seda selgesti näha. Ta tõukas praegu kaljude wahile liikumata kinni.

Siewert. [peletult] See on ju suur tükk merde.

Rutschow. Kahjus- ta on küll wars- ti puru [Holm ja Stine on arna juurde tõtanud]

Holm. O, ma näen teda. - Ma näen teda [kõstrile] Rutschow, ja sinna ei

peaks mitte juurde pääsma?

Liewert. [umbusklikult] milliste tahate?

Rutschow. [Holmi silmütsedes] Kas mitte - - ?

Holm. [kirgliselt] Ja, ja ärge seiske ameti nagu kiivid. See on ju selge. Seda lootsikut, mida meie jumala ülisuur armuimeaks, uimeaks saatnud, seda ei tohi me ameti laenetest puruks pekssta lasta?

Äpetaja Liewert - Rutschow, mõtelge ameti järel. Kui see lootsik meie silmade all tiirkideks läheb, kui ta sääl wäljas wastu kalpirahnusid pilbasteks saaks, siis ma ei wõi seda enesle sugugi ette kujutada.

- Rutschow, kui kauge maa on sinna?

Hline. [ünüsedes] Aga murdlaened - murdlaened!

Rutschow. Äpetaja häna, mina ei jöna sinna ujuda. Ilu jumal,

ma olen ju saant.

Holm. Kes kõneleb Teist? Aga mina
-mina pean seda tegema.

Stine [karjatasdes] Äpetaja härra-
Putschow. Äpetaja härra, jumala
pärast, nende laeneteaga, on ju
vaimata ujuda.

Holm. Ma tunnen nii selgesti,
et mina seda tegema pean. -
Terve see maru tuli ainult sellises,
et mina seda päästmise tööd
teha võinisin [astub kõvade sam-
murdega ukse poole!]

Stine. [kõhed laiali, ukse ees] Tee jää-
te siia, äpetaja härra, mitte sam-
mu ei astu Teie edasi - ma kee-
rasin ukse lukku

Liebert. Õige, Kuning, äige, Holm,
nüüd on naljal lõpp. - Teie prae-
guses seisukorras, - Te värisete ju
kõigest kohast. - Holm, kuulge mi-
nu sõna [sel silmapilgul kuuldu]

kauasvältar kohin merel, kõik
paenevad tahtmata käed korskua!

Holm. [keele käed maha langetavad?]

O, Teile jääb aigus. - Teile jääb ikka
aigus minu vastu. Nüüd on laste sin
purus

Rutschow. [akna juures] Ja nüüd on
ta see alla maetud. Nüüd ei näe-
teda enam.

Stine. [paludes] Eks ole, õpetaja härra,
nüüd ei ^{lähe} Teile ka enam mitte?

Holm. [pää wajus julgusetarinnu
pääle]

Stine. Eks ole, õpetaja härra, nüüd
jääte Teile meie juurde?

Holm. [katab näo kätega kinni. Hää-
leta nutt näis teda raputama?]

Rutschow. [paneb talle käe õlale] ärge
seda nii südamesse wõtke, õpetaja
härra, ja kõigepääält katsuge na-
turkene magada. Te olete juba
nii walge näost, kui lubi seinad.

Mamsel. Ma palun Teid, armas õpetaja häna. Heitke vähe pikali. Sinna käärkambrisse. Teil ei puudu muud kui raha.

Stine. [kahvatult] Ja mina raudtan järel, et keegi teid ei seja.

Rutschow. Tulge, õpetaja häna [Ta võtab masinu käe alt kinni, Stine avab käärkambril ukse; Holm lasel eneselt peaaegu mehaaniliselt sinna tallutada. Ühe silmapilgu järel näeme köstrit jälle säält välja tulema, korralikult ukse kinni panema ja mamsel Westphaliga trepist üles sammuma.

Rutschow. [Mees munnus] Ta on ju ka aige nõrk. Laske teda aga rahulikult puhata pikali olla Mamsel. Olga niikaua kui õpetaja Holm elab usun ma kindlasti, et me pääseme [mõlemad ülesse.]

7 etendus.Siewert. Stine.

Siewert. [astub kiiresti Stine juurde,
kes kui wahi pääl, käärkambril es
seisab]

Stine. [tasa] Ärge segage teda

Siewert. [ootamata] Stine, ütles mul-
le äigest. Mis ütles õpetaja Holm
sinule eila?

Stine. [raputab pääd]

Siewert. Ei, ära raputa pääd, muu
laps, ma eksisin selles inimeses;
mul on niisugune tundmus, et
ta sulle midagi halba päha on
pannud? Mis?

Stine. Ärge kartke, õpetaja härra

Siewert. Minu jaoks ei ole see mida-
gi hääd. Ah, kui ma seda ainult
täide nõiksin saata.

Siewert. [paad raputades] Täide
saata? [äkki kartlikult] Stine,
ma ütlen sulle veel kord. Sul ei

ole midagi enam tarvis täide saata, kas mõistad? - Mis olnud, see olnud. Sina kahetsed ju, seda on su näost näha, väene laps. Ja kahetsus on kõik. Kahetsus ~~teeb~~ teeb inimesed uues

Stine. [mettsikult] Ei, õpetaja härra, sellest ei tea Teie midagi. Seda teatõpetaja Holm paremini. „ai-
mullt kes wabatahtlicult ennast-
[peatab]

Siewert. [ehmatanult] Mis sa tääl ütled?

Stine. Oh, jätke mind, õpetaja Siewert. - Mis mina teen wõi mitte ei tee, si lähe kellelegile korda [äge-
dalt] Kellelegile terwes ilmas. [tel
silmapilgul avaneb näärkanõbri
uus ja õpetaja Holm, wastanud ja
roidunud, ilmus läwle]

Siewert. [ühe pilguga tema pääle]
See ei lähe mulle korda? [wihaselt]

Plus - ilus - [teel trepi poole] hää
 küll - wõi nii seisavad lood meie
 wahel? Seda ei teadnud ma mitte
 - siis olen ma siin ka üleliigne
[sammub ruttu ulesse]

8 etendus.

Stine. Õpetaja Holm jääb läwle
seisma, haarab parema käega
kõrgele ukse postist kinni ja tee-
tab ennast nii moodi. Siis waha-
aja järel.

Holm [hiiliva kareda häälega]

Stine!

Stine. [kartlikult] Ja, õpetaja här-
 ra!

Holm. Kas-an-meel - suutäis - wett -
 majas?

Stine. [abita ümbirwahtides] Illeie
 oleme ju kirikus, õpetaja här-
 ra - meil ei ole midagi.

Holm. [jääb liikumata seisma]

Stine. [Paludes] Aga võtke ameti
suutäis meini. - Üks ainus suu-
täis.

Holm. [Raputab pääd]

Stine [temale lähenedes - kartli-
kult] Õpetaja härra, kas Te ei ta-
haks vähemalt natukeses pin-
gi pääle heita? - ella tahan
Teid häälmeelil toetada.

Holm. [ruutu] Ellul ei ole sinu
abi vaja! [Läheb murtud jõul
lähema pingi juurde ja vajub
tääl kokku - siis vaheaja järel so-
sistades] ella nägin teda.

Stine. Keda Teie nägite, õpetaja
härra?

Holm. [palavikus silmaslega]
Laotsinut - nemad ruletavad meile,
Stine. - Ta on veel praegu kalju-
de vahel. - Käärkambri arenast.
nägin ma teda - selgesti - päris
selgesti.

Stine. [autu arna juurde] Ja, see on
täsi. Tääl ta on jälle. aga laened
läävad ühtelugu tema üle.

Holm. jäta - jäta, ulla pean katsu-
ma teda unustada. Miina ei saa
teda tuma, neil käewartel psuudus
jõud.

Stine. [lõmat karika järele] Õpetu
ja härra, jõege ameti. Sellega nõite
Te ennast ju päästa. - Waherd tuleb
ameti uel abi.

Holm. [tõrjub tagasi, siis meharili-
selt] Mhtegi abi ei tule. Kalanuis-
tel on naene ja lapsed, ja tääl
mötles igaüks enese pääle. - Igaüks
mötles enese pääle -, kõik minu on
unenägu [najatab tagaülja käle
pääle ja waatab talle palawikus
atsa] Misspärast ei ole sina - sina
ise mitte jõnud?

Stine. [rahulikult] ulla ei taha mitte.

Holm. [roidunult] Õtra waleta

mulle ette. - Misspärast peaksid
sa veini just mulle kõige enne,
kui sa ta leiad? Just minule?

Stine. [nii kui üleval] Kirix on ju
Teie pärast

Holm. Jumala pärast on ta,

Stine. [Kehitab olasid]

Holm. [kes käe välja sirutab] Joo
minud.

Stine. [rahulikult] Kui Teie ei
joo, ei joo mina ka mitte.

Holm. Kui - mina - mitte? [ärksi
viimase jõuga] ella ei taha se-
da - sa ei pea nii - nii alandlik,
nii sõnakumelik olema minu
vastu. See on ainult kavalus sinu
poolt. - Peab seda olema.

Stine. [kurvalt] Kui ma Teile tüli-
nass olen, siis võin ju ka ära minna

Holm. [Palavikulises ärevuses] Mitte
ära - mitte ära! - - mul on väga
paha - ma kardan - ma kardan - -

Stine. [heitunult] Æpetaja härra,
hoidke ennast ameti.

Holm. [nii kui ülval] ella tahau
sulle-uell midagi ütelda. [Posistab!]
ellis ma eila sulle kõnellisin -- see --
see --- suurustamine - ärevuses
õeldud. Kui sa elusse jääd, ei pea
sa iialgi enam selle pääle mõtle-
ma. - Tästa mulle seda!

Stine. [hirmul] Æpetaja härra,
mis müüd minul? Teil peab raku
olema - fage ameti.

Holm. Õra tee mitte - ära tee - o,
see leks sin sees - altar kõigub.
Kas need on küünlad, mis minne
ümber põlevad? Selle valgus - ja laul
- [kukut tagasi]

Stine. [hirmuga üllskarates] Æpe-
taja härra - [kaijatab!] Suur jumal
- [metsikus hirmus] Mitte surra,
armas, armas Æpetaja härra - mitte
surra [Panet äkki käed risti kuu]

segane ja tõstab nad taeva poole! Armas jumal - ma olen aimult üks vilets loom. aga ära lase õpetaja Holmi surra - ära lase teda surra, jumal taevas - mitte surra.

Holm. [kustura häälega] kellega sa kõneled?

Stine. [ilma mõlemata] Ma palvetan, õpetaja härra - ma palmetan - - -

[Holmi näo üle käib ännis naeratus, ta tõstab pead ja sisistab]

Palvetad? Siinertil on õigus - siis on see ime [kukub äkki tagasi ja lamab meelemärguseta.]

Stine. oppi!

Petendus.

Holm. Stine. Tornist mamsel Westphal.

llamsel. Mis Te hüüate, Stining?

Stine. Õpetaja Holm sureb.

Mamsel. [niiruttu kui väib maas-
lamaja juurde] jumal heidreu,
laps, see ei ole surm. Minestuses on
ta jäuetuse pärast. Rutu andke
veini süa [kaldab talle suhu] Waa-
dake ainult, kui hästi see tema
päale mõjus, tal tuleb ka veri jälle
näsku. Aadake, ma tahan ta pääd
toetada! [Istuspingi päale nii et
tema pää ta süles on!]

Stine. Müüd kõneleb ta. - ah, kui ma
seda kuuldapräiksin.

Mamsel. [kes tema üle kumardab]
ta armab jumal, lootsikust usis-
tab ta. - Wait, müüd jälle. ja, ja ;,
ta armab lootsikut.

Stine. Lootsikust näeb ta und? -

[Lastab äkki mõlemad käed laia-
li, nagu sügava otsuse järele, siis
rõõmsalt kui vabanedes] ah-müüd
ma tean [Ta astub meelemärgusita

lamaja ette, waatab talle suurte
silmadega näsku ja wõtab ta wäl,
kindla häälega! Mamsel Westphal,
kas Teie usute, et äpetaja Holm
jälle üles ärsab?

Mamsel. Leda usun ma paris kind-
lasti.

Stine. [ennast ruttu sirgeks aja-
des! Siis üteldge talle, et ma sinna
olen läinud kuhugi teema mind
saatis.

Mamsel. [üles waadates! Kas peate
jälle mõtma minema, Stining?
- Alge aga aige ettewaatlik.

Stine. [nisutab päega ja astub siis
kärnesti kiriku ukse poole, waatab
siiski weel kord tagasi kargell ette
poole kumardades, et maasaliinat
waadelda. Paol armas, pool jonnua-
kas narutus libisel ta näo üle.

Weel kord tõstatab ta magu terwita-
des käe ja hüppab siis ärski wälja!

Holm [mullimärsuseta? Sme.]

10 etendus.

Holm. Mamsel Westphal. Pärast poole Seewert. Siis Rutsehor äkki silmapilv sügavat wainset rahu. Mamsel Westphal tilgutab Holmile viimased weini-tilgad suhu. Äkki kajawad tornist waljud metsised & appihüüded.]

Holm. [karjumisest üles äratatud ajab ennast pikkamisi sirguu-mes] illis on? -- illis nad sääl hüüawad? -- Kus on Stine?

Seewert [trepist. Ta on juhtumisest nii raputatud, et ta ennast trepi käepuude majale toetama peab. Siis hüüab ta] Stine on wette & läinud.

Mamsel. [käsa kopsu liines] ah, sa armuline, siis ei tule ta enam taqasi.

Holm. [täuseb üles - katsub oma
pääd, nagu tahaks ta enesele mi-
dagi meelde tulestada, roobab üm-
ber ringi - äkki ahista] Piewert -
Piewert, ärge maadake mulle mi-
nisi otsa. - See ei ole tõsi - selle
juures olen mina - ei ole mina -

Piewert. [an alla tulnud, äige te-
ma lähedal. Piis teravalt, aga
siiski sosistades.] Holm, ma ei
taha Teie küest küsida, aga kui
Teie selle juures süüdi olete [walje-
malt] kui Teie selle juures süüdi
olete. Kas teate, mis Teie teinud olete?
Mõrtsunatöö, kahetsesja ~~hing~~
hingede kallal.

ellamsel. [arnajures] Tääl wäl-
jas pilluvad laened teda. kaljurah-
mude juures - see on tema kindel
surm.

Piewert. Waene, waene laps. Laotsinu
järel ujus ta.

Holm. Mõtsukatöö kahetseja hinged
kallal. [ärki] Stine, Stine, ta oled
seda teid läinud, ma pean sind
uskuma. [kogub oma jäu kokku
ja tahab ukse juurde minna.

Sievert. Mis Teil es on? Ots tuleb mille
nii kui nii.

Holm. [kastu hakates] Kas Teil ei
kuule, kuidas ta mind hüüab?
Ühtelugu, see kahetseja hääl, kes
minuga kõnleb! Lasse mind.

Ellamisel. [asna juurest] Liig
hilja, õpetaja hära - Stine on -
[mutab]

Holm. [haarab laiali kätel selja-
taha seinale vajale ja jääb nii seis-
ma. Pää vajub tal rinna peäle]

[Wahedaj.]

Rutscher. [Elmus galerii peäl
ja karjub alla rõõmu pärast
meelitu] Õpetaja Holm, õpetaja
Sievert - Teiselpool kriidikaljude

taga ristlet üks suur lootsik. Need
on Hermsmühli kalamehed - pääst-
mine.

Mamsel. Päästmine - kiidetud
algu Jeesus Kristus. Kiidetud al-
gu Jeesus Kristus.

Teiwert. [Wärisewa häälega] Holm,
miks Teie mulle nii otta waatate?
kas Teie siis arm ei saa? - Meie oleme
päästetud

Holm. [Seisab üks silmapilk
liikumata, siis tõstab ta miik-
mad käed üles ja nutab waljus-
ti] Hine!

Teiwert. [Wäärastades] Holm.

Holm. [Sügawas walus] fumal, fu-
mal, kuidas tänan ma sind, et
sa nad [teiste päale] ära pääst-
nud oled, aga mitte mind - mitte
mind - mind wõta mind ära
süü. - Mis pean ma edasi elama,
selle koormava süü all? - Kuidas

võin ma oma kirikut juhtida, kui
 ma ikka seda häält kuul²da pe¹an
 [Langes päevili] Võta mind evese
 juurde, Issand - tee lõpp minuaga.
 Ma ei või sinu kirikut enam ede-
 si juhtida.

Rutschow. Pääsmine nad tule-
 vad -

Liewert. Minge orli ette, koster
 Rutschow, ja mängige Issandale
 tänulaulu. Jumala waim le-
 wib silmnähtawalt wete kohal
 - Holm, tõstke oma pää üles.
 Mind alles wõite Teie oma ki-
 rikut täes juhtida; sest mind
 alles teate Teie, mis terwes Teie
 elus ehkasi saab kõlama, et meie
 inimesed oma wiltsat elu al-
 les siis kanda jääname, kui meil
 teineteisele wähe andeks anda
 tahame [Ta paneb päwitajale oma

kär pää pääle] naasuse an-
dersandmist, Holm, see on küin.
[orel mängit, Holm palviti]
ülestõstetud kättega edasi, Lievert
astub siiusse & juurde ja lõikab
mõlemad pooled kangele lahti.
Lävele tungivad nõõrad kalame-
hed. kuuluse hiindeid; Nad
elavad - nad on siin - Riidetud
algu Jeesus Kristus" Nii küisi-
mesed siiusse astuvad, langel

Esrie.

